

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ஒசலாஹி நிகிரிஹித் டா காரடர்ஹ

أحكام وآداب إسلامية

The Cooperative Office For Call & Guidance to Communities at Rawdhah Area
Under the Supervision of Ministry of Islamic Affairs and Endowment
and Call and Guidance -Riyadh - Rawdhah

Tel. 2492727 - fax.2401175 E.mail: mrawdha@hotmail.com P.O.Box 87299 Riyadh 11642

أحكام وآداب إسلامية
أعدده وترجمه للغة السنهالية
شعبة توعية الجاليات بالزلفي
الطبعة الأولى: ١٤٢١/٣

ح) شعبة توعية الجاليات بالزلفي ، ١٤٢١هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

شعبة توعية الجاليات بالزلفي

أحكام وآداب إسلامية - الزلفي .

٦٨ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : X - ٨٦ - ٨١٣ - ٩٩٦٠

(النص باللغة السنهالية)

١- الاخلاق الإسلامية

أ- العنوان

٢١/١٤٤٦

ديوي ٢١٢,٣

رقم الايداع ٢١/١٤٤٦

ردمك : X - ٨٦ - ٨١٣ - ٩٩٦٠

الصف والإخراج: **شعبة توعية الجاليات بالزلفي**

පටුන

අනු අංක	විෂය	පිටු අංක
1	නිශ්කලංකය හා බිය භක්තිය	5
2	මිරිකය හා තවහිදය	7
3	මුනිව්‍යාචනා නාමාවන්	11
4	පුරාණතාව	13
5	අධ්‍යාපනය	16
6	අනුකර්ම හා වලක්වාලීම	19
7	අනුකර්ම හා වලක්වාලීමේ පිළිවෙල්	21
8	දේශපියන්ට උපකාර කිරීම	23
9	යහපත් ගුණාංග	26
10	සිතිදුකම හා සැනසුම	28
11	කරුණාව	30
12	අපරාධ නොකිරීම	31
13	මුස්ලිම්වරයාගේ ජීවිතයෙහි වගකීම	33
14	මුස්ලිම්වරයාගේ වගකීම	34
15	අසල්වැසින් පිළිබඳ වගකීම	37
16	දිවෙහි අනර්ථය	38
17	කේලාම් කීමෙන් වැළකීම	40
18	සත්‍යය හා අසත්‍යය	43
19	පාප ප්‍රභාණය	46
20	සලාමය පැතිරවීම	48
21	ආහාර අනුභව කිරීමේ පිළිවෙල්	51
22	මලමුත්‍රා පහකිරීම	53
23	කිඹිසීම හා ඇණුම	54
24	බල්ලන් ඇතිකිරීම	57
25	අල්ලාහ් සිහි කිරීම	58
26	මිත්‍රයා	62
27	ඉවසීම	64

أحكام وآداب إسلامية

ඉස්ලාම් නීතිරීතින් හා සාරධර්ම

1- නිශ්කලංකය හා දෙව භක්තිය

අල්ලාහ් වෙනුවෙන් යනු නිශ්කලංකය හා මහු නමන් කරා අවධානය යොමුකරමින් සිටී යනු දෙව භක්තිය පිළිබඳව පහත සඳහන් පරිදි අල්ලාහ් තආලා පවසන්නේය.

﴿وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ [البينة : ٥]

තවද, මවුන් තම ආගම නිශ්කලංකයෙන් අල්ලාහ්ට පමණක් උරුමකරමින් මහුට (අවතතවී) වැඳුම් පිදුම් කළ යුතු බව මවුන්ට අණ කරන ලදී. (අල්කුර්ආන්-98:5)

﴿قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي﴾ [الزمر : ١٤]

(තබ්තූමනි) මබ පවසන්න, ‘මාගේ ධනමෙහි මා අල්ලාහ්ව නිශ්කලංකයෙන් අදහන්නෙමි’. (අල්කුර්ආන්-39:14)

﴿قُلْ إِنْ تَخْفَوْا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْذَرُوهُ يُعَلِّمَهُ اللَّهُ﴾ [آل عمران : ٢٩]

(තබ්තූමනි) ‘මබ සිතෙහි ඇති දේ මබ සැඟවුවද හෝ ප්‍රසිද්ධ කළද ඒවා අල්ලාහ් දැන සිටින’ බව පවසන්න. (අල්කුර්ආන්-3:29)

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ [آل عمران : ٥]

අභසෙහි හා පොළොවෙහි ඇති කිසිදු දෙයක් හෝ අල්ලාහ්ට සැඟවී නොමැත. (අල්කුර්ආන්-3:5)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව උමර් බින් කත්තාබී (රලී) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِءٍ مَا نَوَى... (متفق عليه)]

නිසැකයෙන්ම, ක්‍රියාවන් සියල්ල සිතුවිල්ල මත සිදුවේ. නියත වශයෙන්ම, සෑම මිනිසෙකුටම මවුනොවුන්ගේ සිතුවිල්ල මතම පල ලැබෙන්නේය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි) මුහම්මදු තබී (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[أَسْعَدُ النَّاسِ بِشَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصًا مِنْ قَلْبِهِ]

(رواه البخاري)

කවරෙකු තම සිතෙහි නිශ්කලකයෙන් ලාඉලාහ ඉල්ලල්ලාහ් යනුවෙන් පවසන්නේද, පරලොවෙහි මාගේ නිර්දේශයට මිනිසුන් අතර ඉමහත් භාග්‍යවත්තයා මහුය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

[إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ]

(رواه مسلم)

නිසැකයෙන්ම, අල්ලාහ් මබලාගේ ශරීරය හා මබලාගේ ධනය කෙරෙහි අවධානය යොමු නොකරයි. නමුත්, මහු මබලාගේ සිත් හා ක්‍රියාවන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි) මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු දර් (රලී) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُ مَا كُنْتَ وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ]

(رواه الترمذي)

මෙ කුමන තැනක සිටියද අල්ලාහ්ට බියවන්න. අකුසල් ක්‍රියා වක් සිදුවූ විහස කුසල් ක්‍රියාවක් ඉටුකරන්න. එය (කුසල් ක්‍රියාව) අකුසල් ක්‍රියාවන් විනාශ කරයි. මෙ මිනිසුන් අතරෙහි යහපත් ගුණාංගයෙන් හැසිරෙන්න. (නිර්මිද් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙන්)

ප්‍රශ්න

- 1- නියතවශයෙන්ම, චිත්ත පාරිශුද්ධිය අල්ලාහ්ගෙන් කුලිය වැඩි කර ගැනීමට අවශ්‍යවන සේ, ක්‍රියාවන් පිළිගැනීමටද එක්තරා කොන්දේසියෙකි.
- 2- නියත වශයෙන්ම, අල්ලාහ් සමාන කිරීමෙන් උවමනා තොවත් තාය. මහුට වෙනුවෙන් යනු චිත්ත පාරිශුද්ධියෙන් තොරව කරන කාර්යයන් මහු පිළි නොගත්තේය. හදිස් කුදුස්හි අල්ලාහ් පැවැසූ බව මෙසේ වාර්තාවේ.

[من عمل عملا أشرك فيه معي غيري تركته وشركه]

කවරෙකු හෝ කිසියම් කාර්යයෙහි යෙදී සිට එහි මා සමග මා හැර අන් දෙයක් සමාන කරන්නේද, මා මහුව හා මහු සමාන කළ දේ (එසේම) අන් හරින්නෙමි.

- 3- අහසේ හා පොළොවෙහි ඇති කිසියම් දෙයක් හෝ අල්ලාහ් ඉදිරියේ සැඟවී නොමැත. යන වේතනාව අනුව සෑම අවස්ථා වන්හිම අල්ලාහ්ට බියවීම අනිවාර්යවේ.

2- මිර්කය හා තව්හීදය

මිර්කය (අල්ලාහ්ට සමාන කිරීම) හා තව්හීදය (ඒකදේවත්වය) පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿إن الشرك لظلم عظيم﴾ [لقمن: ١٣]

නිසැකයෙන්ම, සමාන (මිරීක්) කිරීම ඉමහත් අපරාධයෙකි.
(අල්කුර්ආන් 31:13)

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾ [النساء: 48]

නිසැකයෙන්ම අල්ලාහ් තමාට සමාන කිරීමට සමාව නොදෙන්නේය. මෙය හැර (අන්) සියල්ල සඳහා තමා කැමැති අයට සමාව ලබා දෙන්නේය. (අල්කුර්ආන් 4:48)

﴿ وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِن أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ
وَلَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ [الزمر: 65]

තවද, (තබ්තුමනි) ‘මබ (අල්ලාහ්ට) මිරීක් (සමාන) කිරීමෙහි යෙදෙන්නේනම්, මබගේ ක්‍රියාවන් සියල්ල විනාශවේ. මබ අලාහ කරුවන්ගෙන් කෙනෙකු ලෙසට පත්වේ’ යනුවෙන් මබටත් මබට පෙර සිටි අයටත් වහි (දේව පණිවිඩ) මගින් පවසන ලද්දේය.
(අල්කුර්ආන්-39:65)

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [الذاريات: 56]

තවද, ජින් හා මිනිස් වර්ගයන්, මාහට ඉබාදත් (සම්පූර්ණ යෙන් අවතනවී මාගේ අණ පිළිගෙන ජීවත්වීමට හා මාහට පමණක් වැඳුම් පිදුම්) කිරීමට හැර මා මැවූයේ නැත. (අල්කුර්ආන් 51:56)

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾

[النحل: 36]

‘නිසැකයෙන්ම, මබ අල්ලාහ්ටම වැඳුම් පිදුම් කරන්න. තාගුත් (අසත්‍ය දේව)වරුන් ගෙන් වැළකී සිටින්න’. යනුවෙන් දේශනා

කිරීම සඳහා අපි සෑම සමාජයක් කරාම රසුල්වරුන් (දුතවරුන්) එවුවෙමු. (අල්කුර්ආන් 16:36)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබ්ර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَقِيَهُ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ] (رواه مسلم)

කවරෙකු අල්ලාහ්ට කිසියම් දෙයක් මගින් හෝ මිරික් (සමාන) නොකර අල්ලාහ්ව බැහ දකින්නේද, මහු ස්වර්ගයට පිවිසේ. කවරෙකු අල්ලාහ්ට කිසියම් දෙයක් මගින් හෝ මිරික් කරමින් මහුව බැහ දකින්නේද, මහු නිරයට පිවිසේ. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُؤَيَّقَاتِ، قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ الشِّرْكُ بِاللَّهِ...] (متفق عليه)

‘විනාශය ගෙනදෙන කරුණු හතක් කෙරෙහි වැළකී සිටින්න’ යනුවෙන් තනි තුමා පැවැසූ විට සහාබාවරුන්, තනිතුමනි, ඒවා කුමක්ද? යනුවෙන් ඇසූහ. එවිට එතුමා ‘අල්ලාහ්ට සමාන කිරීම, යනුවෙන් පැවැසීය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව මුආද් බිත් ජබල් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ: [يَا مُعَاذُ، أَتَدْرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: حَقُّ اللَّهِ عَلَى

الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَلَّا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا... [(رواه البخاري ومسلم)

මා, බුරුමා මත තබනුමාගේ පිටුපසෙහි (අසුන්ගෙන) සිටියදී එතුමා, ‘මුආද්, දාසයන් අල්ලාහ්ට කළයුතු හා අල්ලාහ් දාසයන්ට කළයුතු වගකීම් කුමක් බව මබ දැන සිටින්නේද’ යනුවෙන් ඇසීය. මෙම අල්ලාහ් හා මහුගේ රසුල්වරයා පමණක් ඉතා දැන සිටින්නාය යනුවෙන් පැවැසුවෙමි. එවිට එතුමා, ‘දාසයන් අල්ලාහ් ට කළයුතු වගකීම් ‘මවුන් මහුට (පමණක්) වැළුම් පිදුම් කළයුතු අතර කිසියම් දෙයක් හෝ මහුට සමාන නොකිරීමකි’. අල්ලාහ් දාසයන්ට කළ යුතු වගකීම් ‘මහුට කිසියම් දෙයක් හෝ සමාන නොකරන්නන්ට වෙදනා (දඩුවම්) නොකිරීමකි’ යනුවෙන් පැව සීය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ලලෙඵන

- 1-මිර්කා (සමාන) කිරීම අනතුරුදායකය. නිසැකයෙන්ම අල්ලාහ් මිර්කයට තවබා (පාප ප්‍රභාණය) කිරීමෙන් තොරව සමාව නොදෙන්නේය. මෙය අල්ලාහ්ගේ (සමාව දීමේ) කැමැත්තට අයත්වන වෙනත් පාපයන් සේ නොවන්නේය.
- 2-කවරෙකු මිර්කා (සමාන) කිරීමෙහි සිටියෙදී මරණයට පත්වන්නේද, නිශ්චයෙන්ම මහුගේ (කුසල්) ක්‍රියාවන් විනාගවේ. මහු අපායයෙහි ස්ථිරව සිටීමටද මෙය හේතුවේ.
- 3-ඒකදේවත්වය (තවහිද්) මිනිස් හා පින් වර්ගයන් මැවීමට ප්‍රථම කාරණය වන බැවින් ඒකදේවත්වය ශ්‍රේෂ්ඨයෙන් පවතී. ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට හා අපායයෙන් නිදහස්වීමට අයත් හේතූන් අතර උතුම් හේතුවක් වන්නේද මෙයමය.

3- මුණිවිලාවෙහි බාධාවන්

මෙම කරුණ පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿فويل للمصلين، الذين هم عن صلاتهم ساهون، الذين هم يراعون،

ويمنعون الماعون﴾ [الماعون: 4-7]

තවද, (නොසැලකිල්ලෙන්) සලාතය ඉටු කරන්නන්ට විපත හිමිවේ. මවුන් තම සලාතය ගැන සැලකීමක් නොදක්වති. මවුන් අන් අයට (තම සලාතය) පෙන්වති. තවද, සාමාන්‍ය අවශ්‍යතාවට අයත් දේද (මිනිසුන්ට) ලබාදීම වළකවති. (අල්කුර්ආන්-107: 4,5,6,7)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන්දුන් බව අබු සර්ද් බිත් ෆලාලා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

(سمعت رسول الله ﷺ يقول [إذا جمع الله الأولين والآخرين ليوم القيامة

ليوم لا ريب فيه نادى مناد : من كان أشرك في عمله الله أحدا فليطلب

ثوابه من عنده، فإن الله أغنى الشركاء عن الشرك] (رواه الترمذي)

කිසිදු සැකයක් නොමැති දිනයවූ පරලොව දිනයෙහි අල්ලාහ් පැරැන්නන් හා පසු විසු අය එක්කරන අවස්ථාවේ දැනුම් දෙත් නෙක් ‘කවරෙකු තම ක්‍රියාවන්හි අල්ලාහ්ට කිසියම් කෙතෙක් සමාන කළේද, මහු එහි කුලිය මහුගෙන් ලබාගත යුතුයි. මක් නිසාදයත්, අල්ලාහ් සමාන කරුවන්ගේ සමාන කිරීමෙන් උවමනා නොවන්නාය’ යනුවෙන් දැනුම් දෙයි. (නිර්මිදි ශුන්ථය ඇසුරෙනි)

අබු සර්ද් අල් කුද්රි (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

خرج علينا رسول الله ﷺ ونحن نتذاكر المسيح الدجال فقال: [ألا أخبركم بما هو أخوف عليكم عندي من المسيح الدجال ؟ فقلنا بلى يا رسول الله ! فقال: الشرك الخفي، أن يقوم الرجل يصلي فيزين صلاته لما يرى من نظر الرجل إليه] (رواه ابن ماجة)

අපි මසීන් දජ්ජාල් පිළිබඳව සාකච්ඡා කරමින් සිටිනවිට නබි මුහම්මද් (සල්) තුමා අප වෙත පැමිණ, මසීහුද් දජ්ජාල්ට වඩා මහ අතරහි මා දැඩි බියට පත්වන දෙයක් මඟලාට දැනුම් දෙන්නේද? යනුවෙන් ඇසීය. එසේමයි නබිතුමනි (දැනුම් දෙන්න) යනුවෙන් පැවැසුවේමු. එවිට නබිතුමා එය රහසිගතව මීරික් කිරීමෙකි. එනම්, මිනිසෙකු සලාතය ඉටුකිරීම සඳහා සිටගෙන සිටී. එවිට කෙනෙකු මහුව බලමින් සිටින බැවින්, ඔහු තම සලාතය ඉතා හොඳින් (අලංකාරයෙන්) ඉටුකරයි. යනුවෙන් පැවසීය. (ඉබ්නු මාජා ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-මුනිව්ලාව ගැන බියවීම හා මුනිව්ලාවද එය කරන්නාද දැඩි ලෙස අවවාද කිරීම.
- 2-නිශ්චයෙන්ම මිනිසා සමහර අවස්ථාවක තමාගේ නොදැනුවත් කමින් මුනිව්ලාවෙහි වැටේ.
- 3-නියතවශයෙන්ම අන් අයට පෙන්වීම සඳහා කරන ක්‍රියාවන් ප්‍රතික්ෂේප කොට පිළිගනු නොලැබේ.

4-ප්‍රාර්ථනාව

අල්ලාහ් ප්‍රාර්ථනා කිරීම පිළිබඳව මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وقال ربكم ادعوني أستجب لكم﴾ [غافر: ٦٠]

මහ දෙවියා ‘මා වෙතම මබලා ප්‍රාර්ථනා කරන්න, මා මබලා (ගේ ප්‍රාර්ථනාවන්)ට පිළිතුරු ලබා දෙන්නෙමි’. යනුවෙන් පවසන්නේය. (අල්කුර්ආන්-40:60)

﴿وإذا سألك عبادي عني فإني قريب، أجيب دعوة الداع إذا دعان...﴾

[البقرة: 186]

(නබිතුමනි) මාගේ දාසයන් මා ගැන මබෙන් අසන්නේනම්, ‘නියතවශයෙන්ම සම්පයෙන්ම මා සිටින්නෙමි. මා වෙත ප්‍රාර්ථනා කළේද, ප්‍රාර්ථනා කරන්නාගේ ප්‍රාර්ථනාවට මා පිළිතුරු ලබා දෙන්නෙමි. (යනුවෙන් පවසන්න) (අල්කුර්ආන්-2:186)

﴿ادعوا ربكم تضرعا وخفية، إنه لا يحب المعتدين﴾ [الأعراف: 55]

(එබැවින්, විශ්වාසවන්තයින්) මබලාගේ දෙවියාගෙන්, කීකරුවෙන් හා බිය භක්තියෙන් ප්‍රාර්ථනා කරන්න. නියත වශයෙන්ම අල්ලාහ් සීමා ඉක්මවා යන්නන් ප්‍රිය නොකරන්නේය. (අල්කුර්ආන්-7:55)

නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව තුන්මාන් බිත් බමිර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[الدعاء هو العبادة] (رواه الترمذى وأبو داود)

ප්‍රාර්ථනා කිරීම, එය අදහිමකි. (නිර්මිදි හා අබුදාවුද් ග්‍රන්ථ අසුරෙහි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අඛු භූරෙරො (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أقرب ما يكون العبد من ربه وهو ساجد فأكثروا الدعاء] (رواه مسلم)

දාසයා තම දෙවියා කෙරෙහි ඉතාමත් සමීපයෙන් සිටින්නේ මහු සුපුද්දයෙහි සිටියදීය. එබැවින්, (එහිදී) අධික වශයෙන් ප්‍රාර්ථනා කරන්න. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[كان رسول الله ﷺ يستحب الجوامع من الدعاء ويدع ما سوى ذلك]

(رواه أبو داود)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා ගැමුරු අර්ථ සහිත කෙටි වචන වලින් සුත් ප්‍රාර්ථනාවන් ප්‍රිය කරමින්ද, එයට අමතර ප්‍රාර්ථනාවන් වළක්වමින්ද සිටිය. (අඛුදාචුද් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබිර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[ما من عبد مسلم يدعو بدعاء إلا آتاه الله ما سأل، أو ادخر الله له في الآخرة

خيرا منه، أو كف عنه من السوء مثله ما لم يدع يائمه أو قطيعة رحم] (زين)

කිසියම් ප්‍රාර්ථනාවක් කළ කවරෙකු හෝ මුස්ලිම් දාසයාට අල්ලාහ් මහු ඇසූ දෙය ලබා දෙයි. නොඑසේනම්, එය (මහු ඇසූ දෙය)ට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨයක් පරලොවෙහිදී මහුට ඉතුරුකර ලබා දෙයි. නොඑසේනම්, මහු කළ ප්‍රාර්ථනාවට සමාන පාප ක්‍රියාවන් මහුගෙන් ඉවත් කරයි. මහු පාප කාර්යයන් හෝ දොනිත්වයෙන්

වෙනවීම කෙරෙහි හෝ ප්‍රාර්ථනා නොකළ (සිටීම කොන්දේසි යෙකි) යුතුයි. (රසීන් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි) නබි (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුදර්දා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[دعوة المسلم لأخيه بظهور الغيب مستجابة، عند رأسه ملك موكل كلما دعا

لأخيه بخير قال الملك الموكل به: آمين، ولك بمثل] (رواه مسلم)

මුස්ලිමෙකු තම සහෝදරයාට (මහු ඉදිරියෙහි නොසිට) සැඟව කරන ප්‍රාර්ථනාවන් පිළි ගනු ලැබේ. මහුගේ හිස (ප්‍රදේශයෙහි) මහු වෙනුවෙන් තියමු මලක් (දේව දූත)වරයෙක් සිටී. මහු තම සහෝදරයාට කුසල් කෙරෙහි ප්‍රාර්ථනා කරන අවස්ථාවන්හි මහු වෙනුවෙන් තියමු මෙම මලක්වරයා ‘මෙම ප්‍රාර්ථනාව පිළි ගනු මැන (ආමීන්)’ තවද, මබටද මෙසේම ලැබෙනු මැන’ යනු වෙන් පවසයි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1- ප්‍රාර්ථනාව ඇදහීමකි. එය අල්ලාහ් හැර අන් කිසිවෙකු වෙත හෝ යොමු නොකළ යුතුයි. කවරෙකු හෝ අල්ලාහ් හැර අන් කිසිවෙකුට මෙය යොමු කළේද, තිශ්වයෙන්ම, මහු අල්ලාහ්ට සමානකළ අයෙක් වන්නේය. නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා ප්‍රාර්ථනාව ඇදහීමක් ලෙස එනම්, ප්‍රාර්ථනාව ඇදහීමවලින් උතුම් කාර්යයක් ලෙස සලකා ඇති බැවින් එයට ශ්‍රේෂ්ඨ ස්ථානයක් හිමිව ඇති බව දැනගත යුතුයි.
- 2- ජවාමිල් කලිමවලින් ප්‍රාර්ථනා කිරීම සතුටුදායක බව සේම, ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙහි ශබ්දය පහත් කිරීමද සතුටුදායක කාර්යයෙකි. ජවාමිල් කලිම යනුවෙන් හැඳින්වන්නේ ගැඹුරු අර්ථ සහිත කෙටි වචනවලටය.

- 3-මිනිසෙකු තමාට හෝ තම ධනයට හෝ තම දරුවන්ට හෝ විරුද්ධව ප්‍රාර්ථනා කිරීමෙහි අවවාදකර ඇත.
- 4-මුස්ලිම්වරුන්ට සැලව ප්‍රාර්ථනා කිරීම සතුටුදායකය.
- 5-ප්‍රාර්ථනා කරන්නාට මහු ප්‍රාර්ථනා කළ දේ ලබාදීම අනිවාර්ය නොවන්නේය. තමුත්, එම ප්‍රාර්ථනාවේ හේතුවෙන් ප්‍රාර්ථනා වෙහි ප්‍රාමාණයට මහුගේ පාප ක්‍රියාවන් ඉවත් කෙරේ හෝ පරලොව දිනය සඳහා එය ඉතුරුකර, එහිදී මහුට ඉතා අවශ්‍යවන අවස්ථාවෙහි එය ලබා දෙනු ලැබේ.

5-අධ්‍යාපනය

අධ්‍යාපන දැනුම් ඥානයෙහි අවශ්‍යතාවය පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ قل هل يستوي الذين يعلمون والذين لا يعلمون ﴾ [الزمر : 9]

(නබිතුමනි) ‘දැනුම්ඥානය ලබා සිටින්නන් හා දැනුම්ඥානය නොලබා සිටින්නන් සමානවත්තයන් වන්නෙහිද?’ යනුවෙන් මඛ පවසන්න. (අල්කුර්ආන්-39:9)

﴿ يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات ﴾ [المجادلة : 11]

මඛලා (අතර සිටින) විශ්වාස වන්නයන්ගේත්, ඥානවන්නයන්ගේත් තරාතිරම අල්ලාහ් උසස් කරයි. (අල්කුර්ආන්-58:11)

﴿وقل رب زدني علما﴾ [طه : 114]

‘දෙවියනේ, මාහට දැනුම් ඥානය වැඩිකර ලබා දෙනු මැන’ යනුවෙන්ද මඛ ප්‍රාර්ථනා කරන්න. (අල්කුර්ආන්-20:114)

﴿إنما يخشى الله من عباده العلماء﴾ [فاطر : 28]

නිශ්චයෙන්ම, අල්ලාහ්ගේ දාසයන් අතරෙහි මහුට (ඉතාමත්) බිය හක්තියෙන් සිටින්නේ විද්වතුන් පමණි. (අල්කුර්ආන්-35:28)
තබ් මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව මුභාවියා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

﴿من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين﴾ [متفق عليه]

අල්ලාහ් කවරෙකුට හෝ යහපතක් ලබාදීමට අදහස් කරන්නේ නම්, මහුට ධර්මයෙහි මනා අවබෝධයක් ලබා දෙයි. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[من علم علما فله اجر من عمل به لا ينقص من اجر العامل شيء] (ابن ماجه)

කවරෙකු හෝ දැනුම් ඥානයක් ඉගැන්වූයේද, ඒ අනුව ක්‍රියා කළ අයට ලැබෙන කුලිය(ට සමාන කුලියක්) මහුටද ලැබේ. නමුත්, ක්‍රියාකළ අයගේ කුලියෙන් කිසිවක් හෝ අඩු නොකරේ. (ඉබ්නු මාජා ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إذا مات ابن آدم انقطع عمله إلا من ثلاث، صدقة جارية، أو علم ينتفع به،

أو ولد صالح يدعو له] (رواه مسلم)

ආදම්ගේ පුත්‍රයෙක් (මිනිසෙක්) මරණයට පත්වන්නේ නම්, (මහුගේ) කාර්යයන්හි තුනක් හැර අන් සියලු කාර්යයන් මහු වෙතින් ඉවත්වේ. ඒවා, ස්ථිර සදකාව (දානය), ප්‍රයෝජනවත් දැනුම් ඥානය හා මහු වෙනුවෙන් ප්‍රාර්ථනා කරන යහපත් දරුවාය. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බවට සහල් බිත් සෑද් (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[والله لأن يهدي الله بك رجلا واحدا خير لك من حمر النعم] (رواه البخاري)

අල්ලාහ් මත දිවුරා කියමි. අල්ලාහ් මබ මගින් කෙනෙකුට යහමග පෙන්වීම, මබට රතු පැහැති මවුන් ලැබීමට වඩා උතුම්ය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බිත් අමර් බිත් අල් ආස් (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[بلغوا عني ولو آية] (رواه البخاري)

මගෙන් එක වැකියක් හෝ ලැබුනද එය අන් අය වෙත පතුරු වන්න. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

- 1-ඉහත සඳහන් අල්කුර්ආන් වැකි හා තබී වදන්වල අධ්‍යාපනය හා විද්වතුන්ගේ ශ්‍රේෂ්ඨ භාවය පැහැදිලිකර ඇත. අධ්‍යාපනය ලබාගැනීම ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට හේතුවන කාරණාවලින් එකක් වන සේම, ධර්මයෙහි පැහැදිලිවීමක් ලැබීම අල්ලාහ් දාසයාට යහපතක් සිතීම කෙරෙහි සාධකයෙකි.
- 2-මිනිසුන්ට අධ්‍යාපනය ලබාදීම, මවුන්ට යහපත් කාර්යයන් පිළිබඳව දැනුවත් කිරීම හා අධ්‍යාපනය පතුරුවීම යනාදීන් සඳහා ඒවා සුළු වශයෙන් හෝ වේවා ශ්‍රේෂ්ඨමත් කුලීය ලැබේ. තවද මිනිසාගේ මරණයට පසුවද එය ප්‍රයෝජන වන්නේය.
- 3-අධ්‍යාපනය ලබා ගැනීම කාලීන (සුන්නත්) ඇදහීමවලට වඩා උතුම්ය.
- 4-දරුවන් යහපත් මාර්ගයෙහි පුහුණු කිරීමට උනන්දුවීම.

6-අනුකිරීම හා වළක්වාලීම

යහපත් කාර්යයන් කෙරෙහි දේශනා කිරීම හා අයහපත් කාර්යයන් වළක්වාලීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ﴾ [آل عمران : 110]

මනුෂ්‍යයන් අතරෙහි බිහිකරන ලද සමාජයන් අතර බෙලා ශ්‍රේෂ්ඨවත්ත සමාජයෙකි. (මක්නිසාදයත්) බෙලා යහපත් කරුණු දේශනා කරන්නෝය. අයහපත් කරුණු වළක්වමින් සිටින්නෝය. අල්ලාහ්ව විශ්වාස කරන්නෝය. (අල්කුර්ආන්-3:110)

﴿ وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ [آل عمران : 104]

තවද, (මනුෂ්‍යයන්) කුසල් කෙරෙහි කැඳවන්නන් ලෙසත්, යහ පත් කරුණු කෙරෙහි (මනුෂ්‍යයන්ට) දේශනා කරන්නන් ලෙසත්, අයහපත් කාර්යයන් වළක්වන්නන් ලෙසත් බෙලා අතර කණ්ඩායමක් සිටිය යුතුයි. තවද, විජයග්‍රාහිකයන් මවුන්නය. (අල්කුර්ආන්-3:104)

තබ්‍රි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන්දුන් බව අබුසර්ද් අල් කුදිරි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[من رأى منكم منكرا فليغيره بيده، فإن لم يستطع فبلسانه، فإن لم يستطع

فقلبه وذلك أضعف الإيمان] (مسلم)

මබලාගෙන් කවරෙකු හෝ අසතුටුදායක කාර්යයක් දුටුවේද, එය තම අතින් වැළැක්විය යුතුයි. ඒ සඳහා මහුට ශක්තියක් නොවන්නේද, මහු තම දිවෙන් එය වැළැක්විය යුතුයි. ඒ සඳහාද මහුට ශක්තියක් නොවන්නේද, මහු තම සිතෙන් එය වැළැක්විය යුතුයි. මෙය ර්මාන(විශ්වාසය)හි ඉමහත් දුර්වලකමකි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව හුදෙදූ (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[والذي نفسي بيده لتأمرن بالمعروف ولتنهون عن المنكر أو ليوشكن الله أن يبعث عليكم عقابا منه ثم تدعونه فلا يستجاب لكم] (رواه الترمذي)

මාගේ පණ කවරෙකුගේ අතෙහි තිබේද, එම තැනැත්තා(මු අල්ලාහ්) මත දිවුරා කියමි. මබලා යහපත් කාර්යයන් කෙරෙහි දේශනා කරමින්ද, අයහපත් කාර්යයන් වළක්වමින්ද සිටින්න. (එසේ නොකළේනම්) නියතවශයෙන්ම අල්ලාහ් මබලා කෙරෙහි මහුගේ දඩුවම සිපුයෙන් පමුණුවන්නේය. පසුව මබලා මහු වෙත ප්‍රාර්ථනා කළද, මබලාට එය නොපිළිගැනේ. (නිර්මිද් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව අබුබකර් සිද්දික (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إن الناس إذا رأوا الظالم فلم يأخذوا على يديه أوشك الله أن يعمهم بعقاب منه] (رواه أبو داود والترمذي والنسائي)

නිසැකයෙන්ම, මිනිසුන් අපරාධකාරයාගේ දැත් අල්ලා මහුට (එයින්) නොවළක්වන්නේද, අල්ලාහ් තම දඩුවම සැවෝටම පොදුවට පත් කරයි. (අබුදාවුද් නිර්මිද් හා නසාඉ ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රඥප්ත

- 1-යහපත් කාර්යයන් අණ කිරීම හා අයහපත් කාර්යයන් වළක් වාලීම ජයග්‍රහණයට කාරණයක්ය.
- 2-අයහපත් කාර්යයක් දුටු තැනැත්තා තම ශක්තිය තරමට එය වළක්වාලීම අනිවාර්යවේ.
- 3-අතින් වළක්වාලීම යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ, ඒ සඳහා උරුම කම් ලැබීමකි. උදාහරණයක් ලෙස පියෙකු තම නිවෙසෙහි සිටින අය වළක්වාලීම හෝ බලධාරියෙකු හෝ මහු වෙනුවෙන් සිටින්නෙකු තම යටතේ සිටින්නන් වළක්වාලීම යන්නෙකි.
- 4-සිතෙන් වළක්වාලීම යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ, අකුසල් ක්‍රියාවන් කෙරෙහි අසතුටුවීම හා එයින් ඇත්වී සිටීමකි.
- 5-යහපත් කාර්යයන් අණ කිරීමෙන්ද අයහපත් කාර්යයන් වළක් වාලීමෙන්ද ඉවත්වී සිටීම අල්ලාහ්ගේ දඬුවමට හේතුවන සේම, ප්‍රාර්ථනාවන් පිළිනොගැනීමටද හේතුවන්නේය.

7-අණකිරීම් හා වළක්වාලීම් හි පිළිවෙල්

යහපත් කාර්යයන් අණ කිරීම හා අයහපත් කාර්යයන් වළක් වාලීමෙහි පිළිවෙල් පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ اذْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِيِّ ﴾
 ﴿ هِيَ أَحْسَنُ ﴾ [الحل: 120]

(තඹතූමනී) මබ දෙවියාගේ මගෙහි සුක්ෂම ලෙසත්, අලංකාර දේශනාවෙනුත් (මිනිසුන්) කැඳවන්න. තවද, මවුත් සමග යහපත් ශීලයෙන් තර්ක කරන්න. (අල්කුර්ආන්-16:125)

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ، وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِن حَوْلِكَ﴾ [آل عمران: 159]

මබ මවුන් සමග සිතිදුකමින් හැසිරෙන්නේ, අල්ලාහ්ගේ භාග්‍ය අනුවය. මබ (වචනයෙහි) අප්‍රසන්න ගතියෙන්ද, තද භාද යෙන්ද සිටියේනම්, මවුන් මබ සමාජය අතහැර (පැන) යන්නට ඇති. (අල්කුර්ආන්-3:159)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرَّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ] (متفق عليه)

නිශ්චයෙන්ම, අල්ලාහ් සිතිදුකාරයාය. මහු සෑම කාර්යයන් හිම සිතිදුකම ආදරය කරන්නේය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ පවසන්නීය.

[إِنَّ الرَّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَأْنُهُ] (مسلم)

සිතිදුකමින් කරන සියලු කාර්යයන්ම අලංකාරයෙන් පවතී. සිතිදුකමින් තොරව කරන කාර්යයන් සියල්ල උණනාවයෙන් පවතී. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව ජුරෙර් බින් අබ්දුල්ලාහ් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مَنْ يُخْرَمُ الرَّفْقَ يُخْرَمُ الْخَيْرَ كُلَّهُ] (رواه مسلم)

කවරෙකු සිතිදුකම වළක්වා සිටින්නේද, මහු කුසල් සියල්ල වළක්වා සිටින්නාය. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්නෝත

- 1-සිතිදුකමින් හැසිරීමටද කැඳවීමෙහි සුක්ෂමය පිළිපැදීමටද හා යහපත් කාර්යයන් අණ කිරීම සහ අයහපත් කර්මයන් වළක් වාලීමටද උනන්දු කිරීම.
- 2-සෑම කාර්යයන් කෙරෙහි සිතිදුකමින් යෙදීමට උනන්දු කිරීම. නිශ්චයෙන්ම, සිතිදුකම වළක්වා සිටින්නා කුසල් කාර්යයන් සියල්ල වළක්වා සිටින්නාය.

8-දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීම

දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීමෙහි අවශ්‍යතාවය හා ශ්‍රේෂ්ඨත්වය පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾ [العنكبوت: 8]

තම දෙමාපියන්හට උපකාර කරන මෙන් අපි මිනිසුන්ට අණ කර ඇත්තෙමු. (අල්කුර්ආන්-29:8)

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا، إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفْ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا﴾

[الإسراء: 23]

මහුට හැර (අන් කිසි කෙනෙකුට) මබ ඇදහීම් නොකළ යුතු බවත්, දෙමාපියන්ට උපකාර කළ යුතු බවත්, මබගේ දෙවියා තීරණය (අණ)කර ඇත. ඒ දෙදෙනා අතර කෙනෙක් හෝ දෙදෙනා හෝ මබ අතරෙහි මහලුකමට පත්වූයේනම්, මවුන්ට උෆ් (වී)

යනුවෙන් (පිළිකුල හඟවමින්) නොකියන්න. මවුන් දෙදෙනා (මෙහි අතරෙහි සිට) නැරඹීමද නොකරන්න. තවද මවුන් දෙදෙනා සමඟ ගෞරවයෙන් කතා බහ කරන්න. (අල්කුර්ආන්-17:23)

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ، حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي عَامَيْنِ﴾
[لقمان: 14]

අපි මිනිසාට ‘තම දෙමාපියන්’ (දෙදෙනාටම උපකාර කිරීම) පිළිබඳව වසියයන් (අණ)කර ඇත්තෙමු. මහුගේ මව අසරණයෙන් සිට අසරණයවී මහුව තම ගැබ්හි උසුලාගෙන සිටියේය. තවද, මහුට කිරි වැරීමට වසර දෙකක් විය. එබැවින්, මාහටද මෙහි දෙමා පියන්හටද තුනි පුද කරන්න... (අල්කුර්ආන්-31:14)

මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා මෙසේ විමසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් මස්උද් (රලි) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: [الصَّلَاةُ عَلَى وَفْقَتِهَا] قُلْتُ
ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: [بِرُّ الْوَالِدَيْنِ] قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: [الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ]
(متفق عليه)

මා තබි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් ක්‍රියාවන් අතර අල්ලාහ්ට ඉතා සතුටුදායක ක්‍රියාව කුමක්ද? යනුවෙන් ඇසුවෙමි. එයට තබිතුමා ‘සලාතය එයට අයත් නිසි වෙලාවට ඉටු කිරීමකි’. යනුවෙන් පැවැසීය. පසුව කුමක්ද? යනුවෙන් ඇසුවෙමි. එයට ‘දෙමා පියන්ට උපකාර කිරීමකි’ යනුවෙන් එතුමා කීය. පසුව කුමක්ද? යනුවෙන් ඇසුවෙමි. එයට එතුමා ‘අල්ලාහ්ගේ මාර්ගයෙහි පීභාද් කිරීමකි’ යනුවෙන් පැවැසීය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)
අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ : [أُمَّكَ] قَالَ تُمَّ مَنْ؟ قَالَ : [أُمَّكَ] قَالَ تُمَّ مَنْ؟ قَالَ : [أَبُوكَ] (متفق عليه)

මිනිසෙකු, තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා වෙත පැමිණ තබිතුමනි, මා යහපත් ශීලයෙන් මිත්‍රත්වය පවත්වාගෙන යාමට මිනිසුන් අතර ඉතා සුදුස්සා කවරෙකුද? යනුවෙන් ඇසීය. එයට තබිතුමා මඬේ මවය යනුවෙන් පැවැසීය. පසුව කවරෙකුද? යනුවෙන් විමසීය. එයටද තබිතුමා මඬේ මවය යනුවෙන් පැවැසීය. පසුව කවරෙකුද? යනුවෙන් මහු ඇසීය. එයටද තබිතුමා මඬේ මවය යනුවෙන් පැවැසීය. පසුව කවරෙකුද? යනුවෙන් මහු නැවත විමසීය. එයට එතුමා මඬේ පියාය යනුවෙන් පැවැසීය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-ඉස්ලාම් ධර්මය දෙමාපියන්ට ගරු කරයි, මවුන් දෙදෙනාට වහල්වන ලෙස අණකරන අතර, මවුන්ට උපකාර කරන ලෙස ද උනන්දු කරවයි.
- 2-නියතවශයෙන්ම, නිසි වෙලාවට ඉටුකරන සලාතයෙන් පසු අල්ලාහ්ට ඉතාමත් සතුටුදායක ක්‍රියාව වන්නේ දෙමාපියන්ට උපකාර කිරීමකි.
- 3-මවුන් දෙදෙනා වේදනා කිරීම, මවුන් සමග පරූෂ වචනයෙන් කතා බහ කිරීම හා මවුන්ට (පිළිකුල් සිතුවිල්ලෙන්) වී යනු වෙන් කීම යනාදීන් ඉස්ලාම් ධර්මය තරයේම අවවාද කරයි.
- 4-මවකුගේ තරාතිරම පැහැදිලි කරයි. වහල්වීමෙන් හා උපකාර කිරීමෙන් පියාට වඩා මවට ප්‍රමුඛතාවය ලබාදී ඇත.

9-යහපත් ගුණාංග

යහපත් ගුණාංගයන් පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿وإنك لعلی خلق عظیم﴾ [القلم: 4]

තවද, (තබ්තුමනී) නිසැකයෙන්ම ඔබ උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණාංග ශීලයෙන් සිටින්නේය. (අල්කුර්ආන්-68:4)

﴿فبما رحمة من الله لنت لهم، ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من

حورك﴾ [آل عمران: 159]

ඔබ මවුන් සමග සිතිදුකමින් හැසිරෙන්නේ, අල්ලාහ්ගේ භාග්‍ය අනුවය. ඔබ (වචනායෙහි) අප්‍රසන්න ගතියෙන්ද, තද හෘද යෙන්ද සිටියේනම්, මවුන් ඔබ සමාජය අතහැර (පැන) යන්නට ඇති. (අල්කුර්ආන්-3:159)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුදර්දා (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[ما من شيء أثقل في ميزان العبد يوم القيمة من حسن الخلق وإن الله يبغض

الفاحش البذي] (رواه الترمذي)

අවසාන දිනයේ දාසයාගේ තරාදියෙහි යහපත් ගුණාංගයට වඩා බරවන කිසියම් දෙයක් නොමැත. නියතවශයෙන්ම අල්ලාහ් පිළිකුල් වචනායෙන් කතා බහ කරන තැනැත්තාව කෝප කරයි. (නිර්වේදී ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු භුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

سئل رسول الله ﷺ عن أكثر ما يدخل الناس الجنة فقال [تقوى الله وحسن الخلق] (رواه الترمذي)

මිනිසුන් ස්වර්ගයට පිවිසීමට හේතුවන කාර්යයන් අතර ඉතා අධිකව පවතින කාර්යයන් කුමක්ද ? යනුවෙන් තබි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් ඇසීය. එවිට එතුමා එය ‘අල්ලාහ් කෙරෙහි බිය භක්තිය හා යහපත් ගුණාංගය’ යනුවෙන් පැවැසුවාය. (නිර්මිද්දි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أكمل المؤمنين إيماناً أحسنهم خلقاً، وخياركم خياركم لنسائهم]

(رواه الترمذي)

විශ්වාස වන්තයන් අතර සරිසුරණ විශ්වාස වන්තයා, මවුන් ගෙන් ඉතා යහපත් ගුණාංගලියාය. මබලා අතර ඉමහත් ශ්‍රේෂ්ඨ වන්තයා මවුන්ගේ බිරිඳයන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වන්තයාය. (නිර්මිද්දි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

سمعت رسول الله ﷺ يقول: [إن المؤمن لا يدرک بحسن خلقه درجة الصائم]

(رواه أبو داود)

නිශ්චයෙන්ම විශ්වාස වන්තයා තම යහපත් ගුණාංග නිසා මහුට (දහවල් කාලයෙහි) උපවාසයේ යෙදීසිට (රාත්‍රී කාලයෙහි) සිටගෙන ඇදහීම් කළ කෙනෙකුගේ තරාතිරම ලැබෙන්නේය. (අබුදාවුද්ද් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1- නබි මුහම්මදු (සල්) තුමාගේ යහපත් ගුණාංගශීලය පැහැදිලිය.
- 2- යහපත් ගුණාංගශීලයේ ශ්‍රේෂ්ඨතාවය හා එහි තරාතිරම. නිශ්චය වශයෙන්ම යහපත් ගුණාංගයන් ස්වර්ගයට පිවිසීමට හා තරාතිරම උසස් කිරීමට හේතුවන කාර්යයන් අතර වැදගත් කාර්යයෙකි. ක්‍රියාවන් පරලොව දිනයෙහි මැන බලනු ලැබේ. මුස්ලිම්වරයෙකුගේ තරාදියෙහි ඉතා බර සහිතවීමට අල්ලාස් කෙරෙහි බියහත්තිය හා යහපත් ගුණාංග හේතුවන්නේය.
- 3- ඉස්ලාම් ධර්මය යහපත් කියමන් හා ක්‍රියාවන් කෙරෙහි උනන්දු කරන අතර, අයහපත් කියමන් හා ක්‍රියාවන් කෙරෙහි අවවාද කරන්නේය.
- 4- අමු සැමියන්ගේ යහපත් හැසිරීම පිළිබඳ වැදගත්කම.
- 5- නිශ්චයවශයෙන්ම, විශ්වාසය අවනතවීමෙන් වැඩිවේ හා පාප ක්‍රියාවෙන් උණවේ.

10- සිහිඳුකම හා සැනසුම

සිහිඳුකම හා සැනසුම පිළිබඳව අල්ලාස් මෙලෙස පවසන්නේය.

﴿فبما رحمة من الله لنت لهم، ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من

حورك﴾ [آل عمران: 109]

මබ මවුන් සමග සිහිඳුකමින් හැසිරෙන්නේ, අල්ලාස්ගේ භාග්‍ය අනුවය. මබ (වචනයෙහි) අප්‍රසන්න ගතියෙන්ද, තද හාද යෙන්ද සිටියේනම්, මවුන් මබ සමාජය අතහැර (පැන) යන්නට ඇති. (අල්කුර්ආන්-3:159)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලී) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إن الله رفيق يحب الرفق في الأمر كله] (متفق عليه)

නියතවශයෙන්ම, අල්ලාහ් සිනිඳුකමින් සිටී. ඔහු සෑම ක්‍රියාවක් කෙරෙහි සිනිඳුකම ප්‍රිය කරයි. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමා අෂ්ඨවූ අභිදුල් කෙසේට පැවැසූ බව ඉබ්නු අබිබාස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

قال رسول الله ﷺ لأشج عبد القيس [إن فيك خصلتين يحبهما الله: الحلم والأناة] (رواه مسلم)

නිශ්චයෙන්ම, ඔබ වෙත අල්ලාහ් ප්‍රිය කරන ඉවසීම හා සිනිඳුකම යන ලක්ෂණ දෙකක් තිබේ (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إن الرفق لا يكون في شيء إلا زانه، ولا ينزع من شيء إلا شانه] (رواه مسلم)

සිනිඳුකමින් කරන සියලු කාර්යයන්ම අලංකාරයෙන් පවතී. සිනිඳුකමින් තොරව කරන කාර්යයන් සියල්ල උණයෙන් පවතී. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව ජුරෙර්බ් බින් අභ්දුල්ලාහ් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[من يحرم الرفق يحرم الخير كله] (رواه مسلم)

කවරෙකු හෝ සිනිඳුකම වළක්වා සිටින්නේද, ඔහු කුසල් සියල්ල වළක්වා සිටින්නාය. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-අල්ලාහ්ගේ සිනිඳුකම ප්‍රිය කරයි. නිශ්චයෙන්ම, සිනිඳුකමින් ක්‍රියා කිරීම කුසල් ලබාදීමට හේතුවේ.
- 2-නිශ්චයෙන්ම, මිනිසුන් අතර ගනුදෙනු කිරීමේදී සිනිඳුකමින් හැසිරීම ස්වර්ග වැසියන්ගේ ගුණාංගයෙකි.
- 3-ඉවසීමේ ශ්‍රේෂ්ඨතාවය හා කෝපවීම කෙරෙහි අවවාදය.

11-කරුණාව

අල්ලාහ් තබි මුහම්මදු (සල්) තුමා ගැන මෙසේ පවසන්නේය.

﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رُؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [التوبة: 128]

(මුහම්මදු තබි තුමා) විශ්වාසවන්තයන් අතර කරුණාවෙන් හා දයාවෙන් සිටින්නේය. (අල්කුර්ආන්-9:128) තවද අල්ලාහ් විශ්වාසීන් ගැන මෙලෙස පවසන්නේය.

﴿رَحْمَاءٌ بَيْنَهُمْ﴾ [الفتح: 29]

(තබි (සල්) තුමා සමග සිටින්නන්) මවුන් අතරෙහි කරුණාවන්තයන් ලෙස සිටිති. (අල්කුර්ආන්-48:29)

තබි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජරීරී බිත් අබ්දුල්ලාහ් මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

﴿لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ﴾ [متفق عليه]

මිනිසුන් කෙරෙහි කාරුණික නොවන්නාට අල්ලාහ් කාරුණික නොවන්නේය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තබි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව අබු හුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لا تنزع الرحمة إلا من شقي] (رواه أحمد والترمذي)

දුර්භාග්‍ය වන්තයාගෙන් කරුණාව ඉවත් කෙරේ. (අහ්මද් හා තීර්මිද් ශ්‍රත්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

- 1-නිශ්චයෙන්ම, කාරුණිකවීම විශ්වාසීන්ගේ ගුණාංගයෙකි.
- 2-නිශ්චයෙන්ම, මිනිසුන්ට කාරුණිකවීම අල්ලාහ්ගේ කරුණා වෙහි පිවිසීමට හේතුවෙකි.
- 3-නිශ්චයෙන්ම, හාදයෙන් කරුණාව ඉවත්වීම දුර්භාග්‍ය මිනිසා ගේ සලකුණකි.

12-අපරාධ නොකිරීම

අපරාධය පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع﴾ [غافر: 18]

අපරාධ කරුවන්ට, කාරුණිකවන මිත්‍රයාද, පිළිගනු ලබන තීර්දේශ කරන්නාද හෝ නොසිටී. (අල්කූර්ආන්-40:18)

අල්ලාහ් මාර්ගයෙන් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුදර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[يا عبادي إني حرمت الظلم على نفسي وجعلته بينكم محرماً، فلا تظالموا]

(رواه مسلم)

මාගේ දාසයාණෙනි, නිශ්චයෙන්ම මා, අපරාධ කිරීම මාහට තහනම් කළෙමි. මබලා අතරද එය මා තහනම් කළෙමි. එබැවින් මබලා(ගෙන් කෙතෙකු අන් කෙතෙකුට) අපරාධ නොකරන්න.. (මුස්ලිම් ශ්‍රත්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ජාබිර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[اتقوا الظلم فإن الظلم ظلمات يوم القيامة... (رواه مسلم)]

අපරාධ කිරීම කෙරෙහි බියවන්න. නියතවශයෙන්ම අපරාධය පරලොව දිනයෙහි අත්ධකාරයකි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තමා ව සෙමන් දේශය කරා පිටත්කළ අවස්ථාවේ මුහම්මදු (සල්) තුමා (තමාට) මෙසේ පැවැසූ බව මුආද් බින් ජබල් (රලි) තුමා වාර්තා කරන්නේය.

[واتق دعوة المظلوم فإنه ليس بينها وبين الله حجاب] (متفق عليه)

අපරාධයට ලක්වූ තැනැත්තාගේ ප්‍රාර්ථනාව (ශාපය)ට බිය වන්න. නිශ්චයවශයෙන්ම, එම ශාපය හා අල්ලාහ් අතර කිසියම් ආවරණයක් නොමැත. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරේරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[من كانت عنده مظلمة لأخيه من عرضه أو من شيء؛ فليتحلله من قبل ألا

يكون دينار ولا درهم، إن كان له عمل صالح أخذ منه بقدر مظلمته، وإن

لم يكن له حسنات أخذ من سيئات صاحبه فحمل عليه] (رواه البخاري)

කවරෙකු හෝ තම සහෝදරයාට තින්දා කළේද? හෝ මහුට අයත් කිසියම් සම්පතක් අපරාධයෙන් තම සතු කළේද? දිනාර් හා දිර්හම් නොමැතිව යාමට (පරලොව පැමිණීමට) පෙර එය (නැවත) මහුට ලබා දිය යුතුයි. මහු වෙත කුසල් ක්‍රියා තිබේ නම් මහු කළ අපරාධයෙහි ප්‍රමාණයක් එයින් ගනු ලැබේ. මහු

වෙන කුසල් ක්‍රියා නොවන්නේද, අපරාධයට ලක්වූ තැනැත්තා ගේ අකුසල් ක්‍රියාවන් ඔහු මත පටවනු ලැබේ. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-අපරාධ නොකිරීම හා එයින් වැළකී සිටීම.
- 2-අපරාධ කරන්නාට අයත් දඬුවම මෙලොවෙහිද පරලොවෙහිද උග්‍රය.
- 3-අපරාධය කළ අයට එරෙහිව අපරාධයට ලක්වූවන් කරන ප්‍රාර්ථනා (ශාපය) පිළිගෙන්නේ.

13- මුස්ලිම්වරයාගේ ජීවිතයෙහි ගරුත්වය

මුස්ලිමෙකුගේ ජීවිතයට හානි නොකර එය වගකීමෙන් රැක ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය ගැන අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فيها وغضب الله عليه ولعنه

واعده له عذابا عظيما﴾ [النساء: 93]

යමෙකු මිනැකමින් විශ්වාස වන්තයෙකු මරා දමන්නේනම්, ඔහුට අයත් කුලිය අපායවේ. ඔහු එහි සදාකාලිකව සිටී. තවද, ඔහු ගැන අල්ලාහ් කෝපවී ඔහුට ශාප කරයි. තවද, ඔහු වෙනුවෙන් ඉමහත් වේදනා පිළියෙල කර තිබේ. (අල්කුර්ආන්-4:93)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් මස්ෆූද් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أول ما يقضى بين الناس يوم القيمة في الدماء] (متفق عليه)

පරලොව දිනයෙහි මිනිසුන් අතර කෙරෙන ප්‍රථම තීන්දුව ලේ (සාතන හා තුවාල කිරීම්) පිළිබඳවය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් අම්ර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لِزَوَالِ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ قَتْلِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ] (رواه النسائي والترمذي)

මුස්ලිම් වරයෙකු සාතනය කිරීමට වඩා මෙලොව විනාශවීම අල්ලාහ්ට ස්වල්පයෙකි. (නසාඉ හා තිර්මිදි ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

- 1-මුස්ලිම් වරයෙකු සාතනය කිරීම පිළිබඳ අවවාදය හා අල්ලාහ් වෙත මුස්ලිම් වරයෙකුට ඇති ගෞරවය පැහැදිලිවීම.
- 2-පරලොව දිනයෙහි මිනිසුන් අතර ප්‍රථමයෙන් තීන්දු කරනු ලබන්නේ ලේ පිළිබඳවය. මන්දයත්, එය මහා පාප ක්‍රියාවකි.
- 3-සාතනයට මෙලොවෙහි දඬුවම සාතනයෙකි. පරලොවෙහි දඬු වම සදාකාලිකව අපායේ සිටීමකි.

14-මුස්ලිම්වරයාගේ වගකීම

අල්ලාහ් මුස්ලිම්වරුන් පිළිබඳව මෙසේ පවසන්නේය.

[إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ] [الحجرات: 10]

නිශ්චය වශයෙන්ම, සෑම මුස්ලිම් වරුන්ම සහෝදරයන්ය. (අල්කුර්ආන්-49:10)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු මුසා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا] (رواه البخاري)

විශ්වාස වත්තයෙකු තව විශ්වාස වත්තයෙකුට උදාහරණය නම්, ගොඩනැගිල්ලක් සේය. එහි කොටසක් තව කොටසක් උසුලාගෙන (මුක්කුදි) සිටින්නේය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[المسلم أخو المسلم لا يخنونه ولا يكذبه ولا يأخذله كل المسلم على المسلم

حرام عرضه وماله ودمه، التقوى ههنا، بحسب امرء من الشر أن يحقر أخاه

المسلم] (رواه الترمذي)

මුස්ලිම්වරයෙකු අන් මුස්ලිම්වරයාට සහෝදරයාය. ඔහු ඔහුට වාචා, බොරු හා නින්දා නොකරයි. සෑම මුස්ලිම්වරයෙකුටම අන් මුස්ලිම්වරයාගේ ගෞරවය, සම්පත හා ලේ හරාම් (තහනම්)ය. (අල්ලාහ් කෙරෙහි) බියහක්තිය (තබ්තුමා තම පපුව සංඥා කර මින්) මෙහි තිබේ. තම මුස්ලිම් සහෝදරයාට නින්දා කිරීම ඔහු අකුසල් කළ බවට ප්‍ර(ස)මාණවේ. (නිර්මිදි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه] (رواه البخاري)

තමා කැමැතිවන දෙයක්, තම සහෝදරයාටද කැමැති වන තෙක් මඛෙන් කවරෙකු හෝ (සම්පූර්ණ) විශ්වාස වත්තයෙකු නොවන්නේය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

من نفس عن مسلم كربة من كرب الدنيا نفس الله عنه كربة من كرب يوم القيمة، ومن يسر عن معسر في الدنيا يسر الله عليه في الدنيا والآخرة، ومن ستر مسلما في الدنيا ستره الله في الدنيا والآخرة، والله في عون العبد ما كان العبد في عون أخيه [رواه الترمذي]

කවරෙකු මෙලොවෙහි මුස්ලිම්වරයෙකුගේ දුෂ්කරතාවයක් ඉවත් කළේද? පරලොවෙහි මහුගේ දුෂ්කරතාවයක් අල්ලාහ් ඉවත් කරයි. කවරෙකු මෙලොවෙහි පීඩාවක් සරල කළේද? අල්ලාහ් මෙලොවෙහි හා පරලොවෙහි මහුගේ පීඩාවත් සරල කරයි. කවරෙකු මෙලොවෙහි මුස්ලිම්වරයෙකුගේ උනන්දුව (ප්‍රසිද්ධ නොකර) සහවුවේද? මෙලොවෙහි හා පරලොවෙහි අල්ලාහ් මහුගේ උණ්ඨතාවයත් සහවයි. දාසයෙකු තමාගේ සහෝදරයෙකුට උපකාර කරන කලක, අල්ලාහ් මහුට උපකාර කරමින් සිටී. (නිර්මිද්දි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-විශ්වාසවන්තයා අන් විශ්වාස වන්තයාට සහෝදරයාවේ. මහු කුඩා හෝ ලොකු හෝ නොඑසේනම්, පාලකයා හෝ මහජනයා හෝ විය හැක.
- 2-මුස්ලිම්වරුන් අතර උපකාර කිරීම කෙරෙහි උනන්දු කිරීම. උපකාර අවශ්‍යවුවත් සෑම පාප ක්‍රියාවක් නොවන පරිදි උපකාර කිරීම.
- 3-අවශ්‍යවුවත් උපකාර කිරීමේ ශ්‍රේෂ්ඨය හා එයට අයත් උතුම් කුලිය.

15-අසල් වාසීන් පිළිබඳ වගකීම

මෙම කරුණ පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿واعبدوا الله ولا تشركوا به شيئا وبالوالدين إحسانا وبذي القربى واليتامى
والمساكين والجار ذى القربى والجار الجنب والصاحب بالجنب وابن
السبيل...﴾ [النساء: 36]

තවද, මඛ සෑමදෙනා අල්ලාහ්ටම අවතනවී වැදුම් පිදුම් කර (පීචත්ව)ත්ත. මහුට කිසියම් දෙයක් සමාන නොකරත්ත. තවද, දෙමාපියන්හට උපකාර කර(යහපත් ශීලයෙන් හැසිරෙ)ත්ත. තවද, දොතීන්, අනාථයන් හා දිළින්දන් සමග කීකරුවෙන් හැසිරෙත්ත. තවද, දොති අසල්වැසියන්, දොතීන් නොවන අසල් වැසියන්, කිට්ටුම මිත්‍රයන් හා මගීන් ..... සමගද යහපත් ශීලයෙන් හැසිරෙත්ත. (අල්කුර්ආන්-4:36)

තඛි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ ඛව අඛුහුරෙරු (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

﴿والله لا يؤمن، والله لا يؤمن، والله لا يؤمن﴾ قيل : ومن يارسل الله ؟ قال
الذي لا يأمن جاره بوائقه (رواه البخاري)

අල්ලාහ් මත දිචුරා කියම්, මහු විශ්වාසවත්තයා නොවන්නේය. අල්ලාහ් මත දිචුරා කියම්, මහු විශ්වාසවත්තයා නොවන්නේය. අල්ලාහ් මත දිචුරා කියම්, මහු විශ්වාස වත්තයා නොවන්නේය යනුවෙන් (තුන් වරක්) තඛිතුමා පැවැසූවිට, මහු කවරෙකුද? යනුවෙන් එතුමාගෙන් අසන ලද්දේය. (එයට එතුමා) තම අසල් වැසියා කවරෙකුගේ අනීතිය කෙරෙහි ඛියෙන් සිටින්නේද මහුය. (යනුවෙන් පැවැසිය) (බුහාරි ග්‍රන්ථය ආසුරෙති)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا يؤذ جاره، ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيرا
الآخر فليكرم ضيفه، ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيرا
أو ليصمت] (رواه البخاري)

කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද, මහු තම අසල්වැසිත්මට අවහිර නොකරමින් සිටින්න. කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද, මහු තම අමුත්තන්ට ආගන්තුක සංග්‍රහය කරන්න. කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද, මහු හොඳ දේ පවසන්න හෝ නිශ්ශබ්දව සිටින්න. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

- 1-අසල් වැසියන්ට උපකාර කිරීමටත් මවුන්ට අවහිර නොකිරීමටත් උනන්දුව හා නිශ්චය කිරීම.
- 2-අසල් වැසියා මුස්ලිම් නොවන අය හෝ වෙවා මවුන්ට උපකාර කිරීම හා මවුන්ට තින්දා නොකිරීම මිනිසාගේ විශ්වාසයේ පරිපූරණත්වයෙකි.

16-දිවෙහි අනර්ථය

මිනිසාගේ දිවෙන් සිදුවන අනර්ථයන් පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

[﴿ما يلفظ من قول إلا لديه رقيب عتيد﴾] [ق: 18]

අවධානය යොමුකරමින් ලියන්නා (මෙක්) මහු (මිනිසා) සමග
නොමැතුව කිසියම් වචනයක් හෝ මහු නොපවසන්නේය. (අල්
කුර්ආන්-50:18)

﴿ولا تقف ما ليس لك به علم، إن السمع والبصر والفؤاد كل أولئك كان
عنه مستولا﴾ [بني اسرائيل 36]

කුමක් ගැන මඟට දැනගත (දැනුමක්) නොවන්නේද? එය
(ක්‍රියාවෙහි යෙදීමෙන්) නොපිළිපදින්න. නිසැකයෙන්ම, බැල්ම,
සවන්දීම හා හෘදයන් මේ සියල්ල පිළිබඳව (පරලොවෙහිදී) ප්‍රශ්න
කරනු ලැබේ. (අල්කුර්ආන්-17:36)

අබු මුසා අල් අෂ්ඨරි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

سئل رسول الله ﷺ أي المسلمين أفضل؟ قال: [من سلم المسلمون من
لسانه ويده] (رواه الترمذي)

තඹතුමනි, මුස්ලිම්වරුන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නයා කවරෙකුද?
යනුවෙන් මා තඹතුමාගෙන් විමසීම්. එයට එතුමා ‘කවරෙකුගේ
දිවෙත් හා අතෙත් අත් මුස්ලිම්වරුන් (කිසිදු පිඩාවට නොලක්වී)
නිදහසේ සිටින්නේද ශ්‍රේෂ්ඨවන්නයා මහුය’ යනුවෙන් පැවැසීය.
(නිර්මිදි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තඹ මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව සහල් බිත් ස:ද් (රලි)
තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[من يضمن لي ما بين لحييه وما بين رجليه أضمن له الجنة] (رواه البخاري)

කවරෙකු තම හක්ක දෙක හා කලව දෙක අතරෙහි ඇති දේ
පිළිබඳ වගකීම මාහට භාරගන්නේද? මහුට ස්වර්ගය පිළිබඳ වග
කීම භාර ගනිමි. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව අබුහුරෙරු (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إن العبد ليتكلم بالكلمة ما يتبين فيها يزل بها في النار أبعد مما بين

المشرق والمغرب] (رواه البخاري)

දාසයෙකු හොඳ හෝ නරක හෝ ගැන නොසිතා වචනයක් පිටත් කරයි. මෙමගින් මහු බටහිර හා නැගෙනහිර අතරට වඩා කුදුරින් අපායට වැටේ. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

- 1-දිවෙහි අතර්ථ හා එයින් වැළකී සිටීමේ අවශ්‍යතාවය. අල්ලාහ්ට එරෙහි මාර්ගයෙහි කෙතෙකු තම දිව භාවිතා කිරීම අපාය යෙහි පිවිසීමට අයත් කාරණාවලින් එකක් වනු සේම, තිශ්ව යෙන්ම මහු බරපතලකම නොසලකා පවසන වචනයකින් අපායයෙහි ලිස්සී වැටේ. එයින් රැක බලාගැනීම ස්වර්ගයට පිවිසීමෙහි කාරණාවලින් එකකි. මිනිසුන්හට අධික වරද්ද හා අමතකවීම් සිදුවීමට හේතූන් ලෙස පවතින්නේ, තම දිව අවශ්‍ය නොවන කතා බහක යෙදවීමකි.
- 2-තිශ්වය වශයෙන්ම, මිනිසා තම ප්‍රකාශ හා ක්‍රියාවන් පිළිබඳව ප්‍රශ්න කිරීමට ලක්වේ. තිශ්වයෙන්ම, මිනිස් අවයවන් අතර දිව හා යෝනිය ඉමහත් අතර්ථයෙකි.

17-කේළාම් කීමෙන් වැළකීම

කේළාම් කීමෙහි අතර්ථ පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසයි.

﴿ولا يغتب بعضكم بعضاً، أيا حب أحدكم أن يأكل لحم أخيه ميتاً فكرهتموه﴾

[الحجرات: ١٢]

මබලාගෙන් සමහරුන් අන් සමහරුන් ගැන කේලාම් නොකි යන්න. මබලාගෙන් කවරෙකු හෝ තැපිගිය තම සහෝදරයාගේ මාංශය අනුභව කිරීමට කැමැති වන්නේද? (අකැමැතිවී) එයට මබලා අප්‍රියවන්නෝය. (අල්කුර්ආන්-49:12)

තබී මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أتدرون ما الغيبة؟ قالوا: الله ورسوله أعلم، قال: ذكرك أخاك بما يكره، قيل أ رأيت إن كان في أخي ما أقول ؟ قال: إن كان فيه ما تقول فقد اغتبته وإن لم يكن فيه ما تقول فقد بهته] (رواه مسلم)

කේලාම් කීම යනු කුමක්ද බව මබලා දැන සිටින්නේද? යනු වෙන් (තබීතුමා) විමසීය. එයට මවුන් (සහාබාවරුන්) ‘අල්ලාහ් හා මහුගේ දුන්නයානමා මෙය දැන සිටින්නාය’. යනුවෙන් පැවැසූහ. තබීතුමා ‘එය මබ සහෝදරයා ගැන මහු අප්‍රියවන දේ කීමකි.’ බව පැවැසීය. මා පවසන කරුණු මගේ සහෝදරයා වෙත තිබේ නම් ඒ ගැන කුමක් සිතන්නේද, යනුවෙන් ඇසීය. (එයට ඵතුමා) මබ පවසන දේ මහු මත තිබේනම් මබ නිශ්චයෙන්ම කේලාම් කිව්වේය. මබ පැවැසූ දේ මහු මත නොවන්නේනම් මබ මහුට දොස් පද කිවේය. යනුවෙන් පැවැසීය.

ආයිෂා (රලී) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

قلت للنبي ﷺ حسبك من صفة كذا وكذا فقال: [لقد قلت كلمة لو مزجت بماء البحر لمزجته] (أبو داود)

මා තබී මුහම්මද් (සල්) තුමාගෙන් සඟිසියා (රලී) තුමිය(ගේ) මිටි තත්ත්වය ගැන අතින් සංඥා කරමින් ඇය) මෙසේ මෙසේ

සිටීම, මනතුමාට (ඇය ගැන ප්‍රශංසා කිරීම) ඇති බව පැවැසුවේම. එයට එතුමා 'නිශ්චය වශයෙන්ම මඬ පැවැසූ වචනය මුහුදෙහි මිශ්‍රණය කළානම් එම මුහුදම එයින් කැළමේ.' යනුවෙන් පැවැසීය. (අබුදාවුද් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තඬි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كل المسلم على المسلم حرام دمه وعرضه وماله] (رواه البخاري ومسلم)

සෑම මුස්ලිම් වරුන්ටම මුස්ලිම් වරයෙකුගේ ලේ, නම්බුව (ගෞරවය) හා ධනය තහනම්ය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තඬි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل خيرا أو ليصمت] (سنن الترمذي)

කවරෙකු අල්ලාහ් හා අවසාන දිනය විශ්වාස කරමින් සිටින්නේද? මහු හොඳ දේ ප්‍රකාශ කරනු. නොඑසේනම්, නිශ්ශබ්දව සිටිනු. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු දර්දා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[من رد عن عرض أخيه رد الله عن وجهه النار يوم القيامة]

කවරෙකු තම සහෝදරයා අවනම්බුවීම වළක්වන්නේනම්, පරලොව දිනයෙහි අල්ලාහ් මහුගේ මුහුණ අපායයෙන් වළක්වයි.

ප්‍රයෝජන

- 1-කේලාම් කීම තහනම්ය. එය මහා පාප ක්‍රියාවලින් එකකි. කේලාම් කියන්නාට දුෂ්කර දඩුවම තිබේ.

- 2- යමෙකු සතුටු නොවන කරුණක් ගැන (එය මහු මත තිබේ හෝ නොතිබේ හෝ වේවා) මහු නොමැති අවස්ථාවක කේලාම් කීම තහනම්ය.
- 3- කේලාම් කියන්නා අප්‍රිය කිරීම හා එයින් මහු වළක්වැලීම. කේලාම් කීමට සවන්දීම තහනම්ය. මුස්ලිමෙකු අවනම්බුවට පත්වීම වළක්වීම ශ්‍රේෂ්ඨයෙකි. පරලොවෙහි එසේ වළක්වත් තාගේ මුහුණ අපායයෙන් වැළෙක්වේ.
- 4- කේලාම් කීම මිනිසුන් අප්‍රිය කරන දේ කීමෙන් හා සංඝදා කිරීමෙන් සිදුවේ.

18- සත්‍යය හා අසත්‍යය

සත්‍යයේ ශ්‍රේෂ්ඨථාවය හා අසත්‍යයේ නින්දාව ගැන අල්ලාහ් මෙලෙස පවසන්නේය.

﴿إنما يفترى الكذب الذين لا يؤمنون بآيات الله، وأولئك هم الكاذبون﴾
 [النحل: 105]

නිශ්චයවශයෙන්ම, ව්‍යාජ (අසත්‍ය තොරතුරු) පතුරුවන්නන් අල්ලාහ්ගේ වැකියන් විශ්වාස නොකරන්නන්ය. තවද, මවුන්නමා අසත්‍යකරුවන්ය. (අල්කුර්ආන්-16:105)

﴿يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين﴾ [التوبة: 119]

විශ්වාසවන්තයින්, අල්ලාහ්ට බියව(සිටි)න්න. තවද, සත්‍යකරුවන් සමග සිටින්න. (අල්කුර්ආන්-9:119)

﴿فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم﴾ [محمد: 21]

මවුන් අල්ලාහ්ව සත්‍ය කළේනම්. එය මවුන්ට(ම) යහපත්ය. (අල්කුර්ආන්-47:21)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව හසන් බින් අලී (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[دع ما يريك إلى ما لا يريك، فإن الصدق طمأنينة، والكذب ريبة]

(رواه الترمذى والنسائي)

මෙහි සැක පවතින දේ සියල්ල සැක නොපවතින දේ කරා අත් හරින්න. මක්නිසාදයත්, සත්‍යතාවය සැනසීමෙන්ද අසත්‍යතාවය නොසැනසීමෙන්ද පවතී. (නිර්මිද්දී හා නසාඉ ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් මස්ෆූද් (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إن الصدق يهدي إلى البر وإن البر يهدي إلى الجنة وإن الرجل ليصدق

ويتحرى الصدق حتى يكتب عند الله صديقا، وإن الكذب يهدي إلى

الفجور وإن الفجور يهدي إلى النار وإن الرجل ليكذب ويتحرى

الكذب حتى يكتب عند الله كذابا] (متفق عليه)

නිශ්චයෙන්ම, සත්‍යතාවය යහපත කරා මග පෙන්වයි. නිශ්චයෙන්ම යහපත ස්වර්ගය කරා මග පෙන්වයි. නියත වශයෙන්ම, මිනිසෙකු සත්‍යය පවසයි. සත්‍යයම පැවැසීමට වෙහෙස දරයි. අවසානයේ මහු අල්ලාහ් වෙත ඉතා සත්‍යවන්තයා ලෙස සටහන් වේ. නිශ්චය වශයෙන්ම, අසත්‍යතාවය පාප ක්‍රියාවන් කරා මග පෙන්වයි. නිශ්චයවශයෙන්ම, අකුසල් ක්‍රියාවන් අපාය කරා මග පෙන්වයි. නිශ්චයෙන්ම, මිනිසෙකු අසත්‍යය පවසයි. අසත්‍යයම පැවැසීමට වෙහෙස දරයි. අවසානයේ මහු අල්ලාහ් වෙත මහා අසත්‍යවන්තයා ලෙසට සටහන්වේ. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් උමර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

أربع من كن فيه كان منافقا خالصا، ومن كانت فيه خصلة منهن كانت فيه
خصلة من النفاق حتى يدعها: إذا أؤتمن خان وإذا حدث كذب وإذا عاهد
غدر وإذا خاصم فجر (متفق عليه)

කවරෙකු මත ලක්ෂණ හතරක් තිබේද, ඔහු පැහැදිලි කුහක යාය. තවද, කවරෙකු මත මෙයින් ලක්ෂණයක් හෝ තිබී එය ඔහු අත් හරින තෙක් කුහකමේ එම ලක්ෂණය ඔහු මත පවතී. ඒවා, ඔහු විශ්වාස කළානම් දෝහිකම් කරයි. ඔහු යමක් ප්‍රකාශ කළා නම් අසත්‍ය පවසයි. ඔහු ගිවිසුමක් කළානම් එය බිඳ දමයි. ඔහු තර්ක කළානම්, පාප ක්‍රියාවෙහි යෙදෙයි. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1- අසත්‍යය පැවැසීම පිළිබඳ අවවාදය. නිසැකයෙන්ම එය කුහක යන්ගේ ලක්ෂණයෙකි. මිනිසුන් අතර අසත්‍යය පතුරුවන්නා දුෂ්කර දඩුවමට ලක්වේ.
- 2- අසත්‍යය ප්‍රකාශ කිරීම අපායයෙහි පිවිසීමට හේතුවන සේම, පාප කාර්යයන් කරා මහුව ඇදගෙන ඒවී.
- 3- සත්‍යතාවයේ විශේෂත්වය ගැන පැහැදිලිකර ඇත. සෑම කාර්ය යන් කෙරෙහිම එය උනන්දු කරවයි.
- 4- නියතවශයෙන්ම අසත්‍ය පැවැසීම කුහකමෙහි සම්බන්ධවලින් එකකි.

19-පාප ප්‍රභාණය

තවබා තමවූ පාප ප්‍රභාණය අයැදීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿و توبوا إلى الله جميعا أيه المؤمنون لعلكم تفلحون﴾ [النور: 31]

විශ්වාසවන්තයින්, මබ සැම දෙනා (එක් රැස්ව) අල්ලාහ් කරා පාප ප්‍රභාණය (තවබා) අයැදින්න. මබලා ජය ලබාගැනීමට හැක. (අල්කුර්ආන්-24:31)

﴿يا أيها الذين آمنوا توبوا إلى الله توبة نصوحا﴾ [التحريم: 8]

විශ්වාසවන්තයින්, අල්ලාහ් වෙත නිශ්කලකයෙන් පාප ප්‍රභාණය (තවබා) අයැදින්න. (අල්කුර්ආන්-66:8)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අල් අගර් බින් යසාර් (රලි) තුමා මෙසේ පවසයි.

[يا أيها الناس توبوا إلى الله فإني أتوب في اليوم مائة مرة] (رواه مسلم)

මිනිසුනි, අල්ලාහ්ගෙන් පාප ප්‍රභාණය අයැදින්න. නියත වශයෙන්ම, මා දිනපතා වතාවත් සියයක් (බැගින්) පාප ප්‍රභාණය අයැදින්නෙමි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අනස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[الله أفرح بتوبة عبده من أحدكم سقط على بعيره وقد أضله في أرض فلاة]

(متفق عليه)

මහා වනාන්තරයේ තමාගේ මටුවාව නැති කළ (පසුව මහු එය සොයා ලබා ගත් විගස පත්වන) මබලාගෙන් කෙනෙකු(ගේ

සන්තෝෂය)ට වඩා අල්ලාහ් තම දාසයා අයැදින පාප ප්‍රහාණය ගැන සන්තෝෂ වන්නේය. (චූහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අතස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كل ابن آدم خطاء وخير الخطائين التوابون] (رواه الترمذي)

ආදම්ගේ පුත්‍රයන් (මිනිසුන්) සැම දෙනා වැරදි කරන්නන්ය. වැරදි කරන්නන් අතර ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නයන් පාප ප්‍රහාණය අයැදිත්තන්ය. (නිර්මිදි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බිත් උමර් බිත් කත්තාබ් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إن الله عز وجل يقبل توبة العبد ما لم يغفر] (رواه الترمذي وابن الماجة)

දාසයා ‘ගිර් ගිර්’ (පණ උගුරු දණ්ඩට සමීපවන) අවස්ථාවට ලක්වන තෙක් අල්ලාහ් මහුගේ පාප ප්‍රහාණය පිළිගනී. (නිර්මිදි හා ඉබ්නු මාජා ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුමුසා අල්අෂ්අරි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إن الله تعالى ييسط يده بالليل ليتوب مسيء النهار وييسط يده في النهار]

ليتوب مسيء الليل حتى تطلع الشمس من مغربها] (رواه مسلم)

නියතවශයෙන්ම, දහවල් (කාලයෙහි) පාපයන් කළ අය පාප ප්‍රහාණය අයැදීම සඳහා අල්ලාහ් රාත්‍රියෙහි තම අත විවෘත කරයි. නවද, රාත්‍රී (කාල)යෙහි පාපයන් කළ අය පාප ප්‍රහාණය අයැදීම සඳහා අල්ලාහ් දහවල්හි තම අත විවෘත කරයි. මෙය ඉර බස්නා හිමිවන උදාවන තෙක්ය. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1- සෑම අවස්ථාවෙහිම පාප ප්‍රභාණය කිරීම අනිවාර්යවේ. පාප ප්‍රභාණය අයැදීම දාසයා ජයග්‍රහණය ලැබීමට හා නිදහස්වීමට හේතුවන සේම, තෙතරම් විශාල පාපයක් වුවද, පාප ප්‍රභාණය කළ හැක.
- 2- පාප ප්‍රභාණය කිරීමේ ශ්‍රේෂ්ඨය හා අල්ලාහ්ගේ කරුණාවේ විශාලය හා විශේෂය. නියතවශයෙන්ම, අල්ලාහ් පාප ප්‍රභාණය කරන්නා ගැන සත්තෝෂ වන්නේය.
- 3- නිශ්චයෙන්ම පාප කිරීම මිනිසුන්ගේ ස්වභාවයකි. එනමුත්, මහුගේ පාපයන් සඳහා පාප ප්‍රභාණය අයැදීම අනිවාර්යවේ.

තව්බාවෙහි කොන්දේසි හා නීතිරීතින්

- 1- පණ උගුර දණ්ඩට පැමිණ මරණය ලක්වීමට පෙර පාප ප්‍රභාණය කිරීම.
- 2- ඉර බස්තාහිරෙන් පිටවීමට පෙර පාප ප්‍රභාණය කිරීම. එසේ පිටවීමෙන් පසු කරන පාප ප්‍රභාණය එළි නොකෙරේ.
- 3- නිශ්චයෙන්ම, යමෙකු යම් පාප ක්‍රියාවක් සඳහා සත්‍යයෙන්ම පාප ප්‍රභාණය කළ පසු එම පාප ක්‍රියාව නැවත කළේද, නියත වශයෙන්ම මහුගේ පෙර පාප ප්‍රභාණය පිළිගෙනේ. එනමුත්, පසු කළ පාප ක්‍රියාව සඳහා නැවත පාප ප්‍රභාණය කළ යුතුයි.
- 4- පාප ක්‍රියාවන් අතහැරීම, සිදුවූ පාප ක්‍රියාවන් ගැන කණගාටු වීම හා එය නැවත නොකිරීමට අධිටත්වීම.

20- සලාමය පැතිරවීම

සලාමයෙහි විශේෂය හා වැදගත්කම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتَسَلِّمُوا

عَلَى أَهْلِهَا﴾ [النور: ٢٧]

විශ්වාසඋත්තයිනි, ඔබලාගේ නිවැස් හැර අන් නිවැස්වල එහි අයිතිකරුවන්ගේ අනවසරයෙන්ද හා සලාමය නොපවසමින්ද නොපිවිසෙන්න. (අල්කුර්ආන්-24:27)

තබ් මුහම්මද් (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تَأْمِنُوا، وَلَا تَأْمِنُوا حَتَّى تَحَابُوا، أَوْ لَا أَدْلِكُمْ عَلَى

شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابْتُمْ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ] (رواه مسلم)

ඔබලා විශ්වාස කරන තෙක් ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට නොහැක. ඔබලාගෙන් කෙනෙක් අන් තැනැත්තා ප්‍රිය කරනතුරු විශ්වාස වන්නයත් වීමට නොහැක. මා ඔබලාට දෙයක් දැනුම් දෙන්නේද? එය ඔබලා ක්‍රියා කරන්නේනම්, ඔබලාගෙන් කෙනෙකු අන් තැනැත්තා ප්‍රිය කරයි. (එය) ඔබලා අතරෙහි සලාම් කීම පතුරු වීමකි'. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබ් මුහම්මද් (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන්දුන් බව අබුදුල්ලාහ් බින් සලාම් (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[يَا أَيُّهَا النَّاسُ! أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعَمُوا الطَّعَامَ، وَصَلُوا الْأَرْحَامَ، وَصَلُوا

بِاللَّيْلِ وَالنَّاسَ نِيَامًا، تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ] (رواه الترمذي وابن ماجه)

මිනිසුනි, සලාමය පතුරුවන්න. ආහාරය සපයන්න. ජොනීන් සමග එක්ව සිටින්න. රාත්‍රියේ මිනිසුන් (තද) නින්දෙහි පසුවන සමයේ ඇදහීමයෙහි යෙදෙන්න. ඔබ නිදහසෙන්ම ස්වර්ගයෙහි පිවිසේ. (තිර්මිද් හා ඉබ්නු මාජා ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

إذا انتهى أحدكم إلى مجلس فليسلم، فإن بدا له أن يجلس فليجلس، ثم إذا قام فليسلم فليست الأولى بأحق من الآخرة [رواه أبو داود والترمذي]

මෙලාගෙන් කවරෙකු හෝ යම් සභාවක් කරා පැමිණියේනම්, මහු සලාම් කියනු. එහි අසුන් ගැනීමට මහු සිටින්නේනම්, අසුන් ගනු. පසුව නැගිට යන්නේනම්, සලාම් කියනු. අවසානයට වඩා ප්‍රථමය ඉමහත් උතුම්දායක නොවන්නේය. (අබුදාවුද් හා නිර්මිද් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

නීතිරීතින්

- 1-සලාම් කීමෙහි විශේෂය, එය ස්වර්ගයෙහි පිවිසීමට හේතුදායක වන ආදරයට හේතුවෙකි.
- 2-හඳුනන හා නඳුනන මුස්ලිම්වරුන්ට සලාම් කීම සතුටුදායක කරුණකි. සලාම් කීම හඳුනන අයට පමණක් නොවන්නේය.
- 3-සලාමයෙහි සතුටුදායක වැකිය ‘අස්සලාමු අලයිකුම්’ යන්නේය. ‘වරහ්මතුල්ලාහි’ යනුවෙන් වැඩිකර පැවැසීම සතුටුදායකවේ. ‘වරහ්මතුල්ලාහි වබරකාතුහු’ යනුවෙන් වැඩිකර පැවැසීම ඉතාමත් සතුටුදායකවේ. සලාමයට එසේම පිළිතුරු දීම අති වාරයවේ. එයට වඩා වැඩියෙන් පිළිතුරු දීම සතුටුදායකවේ.
- 4-ප්‍රථමයෙන් කාගිරිවරුන්ට සලාමය ආරම්භ කිරීම තහනමය. කාගිරිවරුන් අපහට සලාමය පවසන්නේනම්, ‘වඅලයිකුම්’ යනුවෙන් කිව යුතුයි.
- 5-එක හමුවක මුස්ලිම්වරුන් හා කාගිරිවරුන් (එකට) සිටියේද, මවුන්ට සලාමය (පොදුවෙන්) කිව හැක.

6- මුස්ලිම්වරුන් දෙන්නෙකු වෙතවී සුලු මොහොතකට පසු තැවත හමුවනවිට සලාම් කීම සතුටුදායක ක්‍රියාවකි.

7- නිවැස් හිමිත්ගේ අතවසරයෙන් නිවැස්තුලපිවිසීම තහනමය.

21-ආහාර අනුභව කිරීමේ පිළිවෙල

මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ වාර්තා කරන්නීය.

[إذا أكل أحدكم طعاما فليقل بسم الله، فإن نسي في الأول فليقل في الآخر]

(حين يذكر) بسم الله أوله وآخره [رواه الترمذي وابن ماجه]

මෙලාගෙන් කවරෙකු හෝ ආහාර අනුභව කරන අවස්ථාවේ ‘බිස්මිල්ලාහ්’ යනුවෙන් කියනු. එසේ ආරම්භයේ උසුරීමට අමත කවුයේද, (මතක්වූ විට) ‘බිස්මිල්ලාහි ෆී අව්වලිහි වආ(ක්)හිරිහි’ යනුවෙන් කියනු. (නිර්මිද් හා ඉබ්නු මාජු ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමා තමාට පැවැසූ බව උමර් බින් අබු සලමා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[سم الله وكل يمينك وكل مما يليك] (متفق عليه)

අල්ලාහ්ගේ නාමය උසුරන්න. මබ දකුණු අතින් (ආහාර) අනුභව කරන්න. මබ සම්ප්‍රයේහි ඇති දේ (පමණක්) අනුභව කරන්න. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබ්දුල්ලාහ් බින් උමර් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لا يأكلن أحد منكم بشماله ولا يشربن بها فإن الشيطان يأكل بشماله]

(رواه مسلم) [ويشرب بها]

මෙලාගෙන් කවරෙකු හෝ තම වමතින් ආහාර අනුභව කිරීම හෝ පානය කිරීම හෝ නොකළ යුතුයි. කුමක්නිසාදයත්, නියත වශයෙන්ම, ඡෛතාන් (යක්ෂයා) වමතින් අනුභව හා පානය කරයි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

අබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[ما عاب رسول الله ﷺ طعاما قط ، إن اشتهاه أكله وإن كرهه تركه] (متفق عليه)

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා කිසියම් ආහාරයක් විවේචන නොකරන්නේය. එතුමා කැමැති වුවද අනුභව කරන්නේය. අකැමැති වුවද (අනුභව නොකර) වළක්වා සිටින්නේය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-ආහාර පාන අනුභව කිරීමේදී ‘බිස්මිල්ලාහ්’ උසුරීම සතුටුදායක කරුණකි. කවරෙකුට හෝ බිස්මිල්ලාහ් උසුරීමට අමතකවී අනුභව කරන අතරෙහි එය සිහිවන විට එය උසුරිය යුතුයි. එසේම මුස්ලිම්වරයා තමා ආහාර අනුභව කළයින් පසු ‘අල් හමදුලිල්ලා හිල්ලදී අත්අමනි හාදා වරපකනිහි මින් (ග්)හයිරි හවලින් මින්නි වලා කුවවතින්’ යනුවෙන් උසුරීම සතුටුදායක ක්‍රියාවෙකි.
- 2-වමතින් අනුභව කිරීම තහනමය. නිශ්චයෙන්ම එසේ අනුභව කිරීම ඡෛතාන්ට සමාන වීමකි. නමුත්, නොවැළකිවිය අවස්ථාවක වමතින් අනුභව කළ හැක.
- 3-ආහාරයන් පිළිබඳව විවේචනය නොකිරීම සුන්තන්ය. එනිසා, මහු කැමැතිනම්, අනුභව කළ හැක. අකැමැතිනම්, වැළකී සිටිය හැක. ඒ පිළිබඳව දැනුමිදීම සඳහානම් අඩුපාඩු ගැන කීමට හැක.

22-මල මුත්තා පහකිරීම

අනස් (රලි) තුමා මෙසේ චාරිතා කරන්නේය.

[كان النبي ﷺ إذا دخل الخلاء قال: اللهم إني أعوذ بك من الخبث

والخبائث] (متفق عليه)

නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා වැසිකිළියට පිවිසවිට ‘අල්ලාහුමිම ඉන්නි අඌදු බික මිතල් (ක්)හුචුදි වල් (ක්)හාඛාඉදි’

(තේරුම : දෙවියනේ, මා මඛෙත් (පිරිමි හා ස්ත්‍රී) ඡෛතාත් වරුගේ උවදුරුවලින් ආරක්ෂාව පතම්) යනුවෙන් උසුරන්නේය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසු බව ආයිෂා (රලි) තුමිය මෙසේ චාරිතා කරන්නීය.

[أن رسول الله ﷺ كان إذا خرج من الغائط قال: غفرانك] (أخرجه الحمسة)

නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා (මල මුත්තා පහකර) වැසිකිළියෙන් පිටත්වන විට ‘ගූෆරානක’ (තේරුම : දෙවියනේ මා මඛෙත් සමාව අයැදින්නෙමි) යනුවෙන් උසුරන්නේය. (නිර්මිදි, ඉබ්නු මාජා, අබුදාවුද්, නසාඉ හා අහ්මද් යන ග්‍රන්ථ (පහ) ඇසුරෙනි)

ජාබිර් බිත් අබ්දුල්ලාහ් (රලි) තුමා මෙසේ චාරිතා කරන්නේය.

[أن رسول الله ﷺ وسلم نهى أن يبال في الماء الراكد] (رواه مسلم)

නිශ්චය වශයෙන්ම, නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා රැදි සිටින ජල යෙහි මුත්තා පහ කිරීම තහනම් කළාය. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1- මුස්ලිම්වරයා වැසිකිළියට පිවිසෙන විට ‘අල්ලාහුම්ම ඉත්නි අලාදු බික මිතල් (ක්)හුබුද් වල් (ක්)හබාඉද්’ යනුවෙන්ද, එයින් පිටත්වන විට ‘ගූෆරානක’ යනුවෙන්ද උසුරීම සතුවදා යක කාර්යයෙකි.
- 2- මිනිසුන්ගේ පෙනීමෙන් (වැළකීමට) තම ආචරණ ප්‍රදේශ ආචරණය කිරීම අනිවාර්යවේ. ගොඩනැගිල්ලකින් පිටත මල මුත්‍රා පහ කිරීමේදී කිබ්ලා දිසාවට අභිමුඛව හෝ පසුමුඛව හෝ නොසිටීමට උනන්දුවීම අනිවාර්යවන සේම, මලමුත්‍රා පහ කිරීමේදී මිනිසුන්ගෙන් ඇත්වී සැඟව සිටීම සතුවදායක කරුණෙකි.
- 3- මල මුත්‍රා පහකිරීමේදී අවධානමෙන් සිටීමටද, එයින් පසු පිරි සිදු කිරීමටද උනන්දුවීම අනිවාර්යවේ.
- 4- ඉස්ලාම් ධර්මය මලමුත්‍රා පහ කිරීමේ පිළිවෙල් ඇතුළු සියලු කාර්යයන් ඇතුළත්කොට පැහැදිලි කිරීම කරා අවධානය යොමු කරනවිට මෙම ධර්මය පරිපූරණ ධර්මයක් බවට පැහැදිලිවේ.

23- කිබ්ලිම හා ඇහුම

තබ් මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරයි.

[إن الله يحب العطاس ويكره التثاؤب، فإذا عطس أحدكم وحمد الله كان
 حقا على كل مسلم سمعه أن يقول له يرحمك الله، فأما التثاؤب فإنما هو
 من الشيطان، فإذا تتعاب أحدكم فليرده ما استطاع فإن أحدكم إذا تتعاب
 ضحك منه الشيطان] (رواه البخاري)

නිශ්චයවශයෙන්ම, අල්ලාහ් කිම්සීම ප්‍රිය කරයි. ඇණුම අප්‍රිය කරයි. මබ්ලාගෙන් කවරෙකු හෝ කිඹුහුමක් යවා ‘අල්හම්දු ලිල්ලාහ්’ යනුවෙන් අල්ලාහ්ව ප්‍රශංසා කළේද, එයට සවන් දෙන සෑම මුස්ලිම්වරයාම ‘යර්හමුකල්ලාහ්’ යනුවෙන් කීම අනිවාර්ය වේ. නමුත්, ඇණුම ඇරීම නිශ්චයෙන්ම ජෛනාත්ගේ මාර්ගයෙන් සිදුවන එකකි. එහෙයින්, මබ්ලාගෙන් කවරෙකුට හෝ ඇණුම පිටවෙන්නේනම්, එය හැකිතාක් වළකින්න. තවද, මබ්ලාගෙන් කෙනෙකු ඇණුම අරින විට මහු බලා ජෛනාත් සිතහවෙමින් සිටින්නේය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබී (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබු හුරෙරා (රලී) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إذا عطس أحدكم فليقل: الحمد لله وليقل أخوه أو صاحبه: يرحمك الله،

فإذا قال: يرحمك الله فليقل: يهديكم الله ويصلح بالكم] (رواه البخاري)

මබ්ලාගෙන් කෙනෙකු කිඹුහුමක් යැවුවේද, මහු ‘අල්හම්දු ලිල්ලාහ්’ යනුවෙන්ද, (එයට සවන්දෙන) මහුගේ සහෝදරයා හෝ මිත්‍රයා ‘යර්හමුකල්ලාහ්’ යනුවෙන්ද කිව යුතුය. එසේ යර්හමු කල්ලාහ් යනුවෙන් පැවැසුවේද, මහු (කිඹුහුම යැවූ තැනැත්තා) යහදිකුමුල්ලාහ් වසූස්ලිහ් බාලකුම යනුවෙන් කිව යුතුය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තබී මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව අබු මුසා (රලී) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

[إذا عطس أحدكم فحمد الله فشمته، فإن لم يحمد الله فلا تشمته]

(أخرجه مسلم)

මඛලාගෙන් කෙතෙකු කිමුහුමක් කර, අල්හම්දු ලිල්ලාහ් යනු වෙන් පැවැසුවේද, මහුට පිළිතුර කියන්න. මහු අල්හම්දු ලිල්ලාහ් නොපැවැසුවේද, මහුට පිළිතුර නොකියන්න. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

අඬු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ إِذَا عَطَسَ غَطَّى وَجْهَهُ يَدَيْهِ أَوْ بَتُوهُ وَغَضَّ بِهَا صَوْتَهُ]

(أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ)

නිශ්චයෙන්ම, නබි මුහම්මදු (සල්) තුමා කිමිසිමක් කළානම්. තම අතින් හෝ රෙද්දකින් හෝ මුහුණ වසා ගනී. එමගින් තම ශබ්දයද පහත්කර ගනී. (අහ්මද්, තිර්මිද් හා අබුදාවුද් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්න

- 1-කිමිසිමක් කරන්නා අල්හම්දුලිල්ලාහ් යනුවෙන් උසුරීමට සවන් දෙන සෑම දෙනා යර්හමුකල්ලාහ් යනුවෙන් කීම සතුටුදායක කරුණකි.
- 2-මහු අල්හම්දු ලිල්ලාහ් නොකීවේද, යර්හමුකල්ලාහ් යනුවෙන් නොකීව යුතුයි.
- 3-ඇණුම ඇරීමෙන් වැළකීම හා මුඛය වසාගැනීම සතුටුදායක කරුණකි.
- 4-ඇණුම ඇරීමේදී අත මුඛය මත තබාගැනීම සතුටුදායක කරුණකි.
- 5-කිමිසිම කරන අවස්ථාවෙහි රෙද්දකින් හෝ අතින් හෝ අත් පිසුමකින් හෝ මුහුණ වසා ගැනීම සතුටුදායක කරුණකි.
- 6-කිමිසිම කරන හෝ ඇණුම අරින අවස්ථාවේ එහි ශබ්දය වැඩි කිරීම අසතුටුදායක කරුණකි.

24-බල්ලන් ඇතිකිරීම

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බවඅබු හුරෙරා (රලි) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

[من اتخذ كلبا إلا كلب ماشية أو صيد أو زرع إنتقص من أجره كل يوم

قيراط] (متفق عليه)

කවරෙකු සිව්පාවන් (මේවචල් කිරීම) හෝ දඩයම් (කිරීම) හෝ කෘෂිකර්මය (ආරක්ෂා කිරීම) යනාදී කාරණාවෙන් තොරව බල්ලෙකු ඇති කරන්නේනම්, (ඒ සදහා) සෑම දිනක්ම මහුගේ කුලියෙන් කීරාතයක් අඩුකරනු ලැබේ. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙලෙස වාර්තා කරන්නේය.

[إذا ولغ الكلب في إناء أحدكم فاغسلوه سبعا وعفروه الثامنة بالتراب]

(رواه مسلم)

මබලාගෙන් කෙනෙකුගේ භාජනයෙහි බල්ලෙකු තම දිව දිගු කරමින් ජලය පානය කළේනම්, එය හත් වරක් සෝදා පිරිසිදු කරන්න. අවවෙනි වර පස් සමග (සෝදා පිරිසිදු කර) සම්පූර්ණ කරන්න. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

1-දඩයම් කිරීම හෝ සිව්පාවන් රුක බලා ගැනීම හෝ කෘෂිකර්මාන්ත ආරක්ෂාකර ගැනීම යනාදී කාරණාවෙන් තොරව බල්ලන් ඇති කිරීම තහනම්ය.

2-බල්ලන්ගෙන් ඇත්වී සිටීමට හා බල්ලන්ගෙන් වැළකී සිටීමට අණ කිරීම.

3-බල්ලා භාජනයතුළ තම දිව දිගු කරමින් ජලය පානය කළේද, එය හත්වරක් ඔසෝදාගත යුතු අතර, එයින් එක් වරක් (හෝ මිලියන වනාහ) පස් යොදා ඔසෝදා පිරිසිදු කිරීම.

25-අල්ලාහ් සිහි (දිකර්) කිරීම

අල්ලාහ්ව සිහිකිරීම (දිකර්,අල්ලාහ් - භාවනා කිරීම) පිළිබඳව මහු මෙසේ පවසන්නේය.

[واذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون] [الجمعة : 10]

මබලා ජයග්‍රහණය ලබාගැනීම සඳහා අල්ලාහ්ව අධිකව භාවනා කරන්න. (අල්කුර්ආන්-62:10)

[يا أيها الذين آمنوا اذكروا الله ذكرا كثيرا، وسبحوه بكرة وأصيلا]

[الأحزاب : 41، 42]

විශ්වාසවන්තයින්, අධික භාවනා කිරීම මගින් අල්ලාහ්ව සිහි කරන්න. තවද, උදේ හා සවස මහුව ප්‍රශංසා කරන්න. (අල්කුර්ආන්-33: 41,42)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුමුසා අල්අෂ්අරි (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[مثل الذي يذكر ربه والذي لا يذكر ربه مثل الحي والميت] (متفق عليه)

තම දෙවියා සිහිකර සිටින්නා හා තම දෙවියා සිහි නොකර සිටින්නා, පණ ඇති හා පණ නැති අයට උදාහරණයකි. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[كلمتان خفيفتان على اللسان، ثقيلتان بالميزان، حبيبتان إلى الرحمن:

سبحان الله وبحمده سبحان الله العظيم] (متفق عليه)

දිවට (පැවැසීමට) පහසුවන, තරාදියට (කුසලින්) බරවන හා රන්මාන්ට (අල්ලාහ්ට) ප්‍රියවන වචන දෙකක් වන්නේ සුබ්හානල්ලාහි වචිහමිද්හි, සුබ්හානල්ලාහිල් අලිම් යන්නේය. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරා (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[لئن أقول سبحان الله، والحمد لله، ولا إله إلا الله، والله أكبر، أحب إلي مما

طلعت عليه الشمس] (رواه مسلم)

සුබ්හානල්ලාහි වල්හමිදු ලිල්ලාහි වලාඉලාහ ඉල්ලේලාහු වල්ලාහු අක්බර් යනුවෙන් මා උසුරීම, ඉර කුමණ දේ මත උදා වෙන්නේද, ඒ සියල්ලන්ටම වඩා මාහට ඉමහත් ප්‍රිය ලබා දෙන්නෙකි. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව ජාබිර් (රලි) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[أفضل الذكر لا إله إلا الله] (رواه الترمذي)

ලාඉලාහ ඉල්ලේලාහ් භාවනාවලින් ශ්‍රේෂ්ඨමත් භාවනාවකි. (නිර්මිද් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තොරාගන්නාලද (දික්ඊ) උසුරීම්

1-නික්දව යනවිට :

بسمك اللهم أموت وأحيا - බිස්මිකල්ලාහුමිම අමුතු වඅභ්යා

2-නික්දෙන් අවදිවුවිට :

الحمد لله الذي أحيانا بعد ما أماتنا وإليه النشور

අල්හමිදු ලිල්ලාහිල්ලිදි අභ්යානා බෑද මා අමානනා වදාලයිහිත්
නුජුර්

3-ගමනෙහි යෙදෙනවිට :

بسم الله، الحمد لله، سبحان الذي سخر لنا هذا

وما كنا له مقرنين، وإنا إلى ربنا لمنقلبون

බිස්මිල්ලාහි, අල්හමිදු ලිල්ලාහි, සුබ්හානල්ලිදි සක්භරලනා
හාදා වමා කුත්තා ලෙහු මුක්ඊතින්. වදාන්තා ඉලා රබ්බිනා
ලමුත්කලිලුත්.

4-ස්ථානයක බැස්සවිට :

أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق

අලාදු බිකලිමාහිල්ලාහි නාමිමත් මින් ඡර් ර මා ක්භලක්.

5-දෝවනය කිරීමට පෙර :

بسم الله - බිස්මිල්ලාහ්

6-දෝවනය කිරීමෙන් පසු :

أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله

අෂ්හදු අල්ලාඉලාහ ඉල්ලේලාහු වන්දනු ලා ඡරික ලෙහු
වඅෂ්හදු අත්ත මුහම්මදත් අබ්දුහු වරසුලුහු.

7-නිවසින් පිටත්වන විට :

بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

බිස්මිල්ලාහි තවක්කල්තු අලල්ලාහි වලා හවිල වලා කුවවත ඉල්ලා බිල්ලාහි.

8-නිවස තුළ පිවිසෙන විට :

بِسْمِ اللَّهِ وَلِجَنَّا، وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا

බිස්මිල්ලාහි වලජීනා, ව බිස්මිල්ලාහි ක්හරජීනා, වඅලා රබිබිනා තවක්කල්තා.

9-නබිතුමාට උද්දරන සලවානය :

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ

إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا

بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ

අල්ලාහුමම සල්ලි අලා මුහම්මදින් වඅලා ආලි මුහම්මදින් කමා සල්ලයින අලා ඉබ්රාහිම වඅලා ආලි ඉබ්රාහිම ඉත්තක හමිදුම් මජීද්. අල්ලාහුමම ඛාරික් අලා මුහම්මදින් වඅලා ආලි මුහම්මදින් කමා ඛාරක්ත අලා ඉබ්රාහිම වඅලා ආලි ඉබ්රා හිම ඉත්තක හමිදුම් මජීද්.

10-උදෑසන සමයේ :

اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ

අල්ලාහුමම බික අස්ඛන්තා වබික අම්සයිනා, වබික තහ්යා වබික නමුතු, වඉලයිකත්තුජුර්.

11-සවස් වරුවේ :

اللهم بك أمسينا وبك أصبحنا، وبك نحيا وبك نموت، وإليك المصير
අල්ලාහුමම ඛික අම්සයිනා වඛික අස්ඛන්තා, වඛික නන්යා
වඛික තමුතු, වඉලයිකල්මසිර්.

26-මිත්‍රයා

මිත්‍රත්වය කිරීම පිළිබඳව අල්ලාහ් අල්කුර්ආනයෙහි මෙලෙස
පවසන්නේය.

﴿أَلْخَلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ [الزحرف: ٦٧]

ඛියහක්තිකයන් හැර, ඵදින මිත්‍රයන්ගෙන් සමහරුන් සමහ
රයන්ට විරුද්ධවදිත් ලෙස සිටිති. (අල්කුර්ආන්-43: 67)

﴿وَيَوْمَ يَعْصِي الظالم على يديه يقول يا ليتني اتخذت مع الرسول سبيلا،
يا ويلتي ليتني لم اتخذ فلانا خليلا، لقد أضلني عن الذكر بعد إذ جاءني،
وكان الشيطان للإنسان خذولا﴾ [الفرقان: ٢٧-٢٩]

එම (අවසාන) දිනයේ අපරාධකරුවා නම දැන් හපාගෙන ‘එම
දුකයා සමග මාද (යහපත්) මාර්ගයෙහි නොසිටියේ නැතැ? යනු
වෙන් පවසයි. මාහට සිදුවූ අපලතේ, (මා අයහමගට යොමු කළ)
කෙනෙකු මිත්‍රයා නොකරමින් සිටියේ නැතැ? නියතවශයෙන්ම,
මාහට යහපත් දේශනා ලැබීමෙන් පසුද මහු මාව අයහමගට
යොමු කළානේ? තවද, ජෛනාත් මිනිසාට දැඩි ලෙස කුමන්ත්‍රණ
කරන්නෙකු ලෙස සිටී. (යනුවෙන් අඩා වැළපී සිටී) (අල්කුර්ආන්
-25: 27-29)

﴿ فَأَقْبَل بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ، قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ، يَقُولُ أَتُنكَ لِمَنِ الْمَصْدِقِينَ، إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا إنا لَمُتَدِينُونَ، قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ، فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَهِيمِ، قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كُنْتُ لَتَرْدِينَ، وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴾ [الصفات: ٥٠-٥٧]

(එවිට) ඔවුන්ගෙන් සමහරුන් (අන්) සමහරුන්ට අභිමුඛව සිට කතාබහ කරමින් සිටිති. ඔවුන්ගෙන් කෙනෙකු ‘මාහට (මෙලොවෙහි) ප්‍රිය මිත්‍රයෙකු සිටී බවත්, නිශ්චයෙන්ම, මහු (මරණයට පසු නැවත පණදීම) සත්‍ය බවට පිළිගන්නා අයගෙන් ඔබත් කෙනෙකුද? යනුවෙන් ඇසූ බවත්’ පවසයි. ‘අපි නැසී ගොස් පස් හා ආට කටු ලෙස පත්වීමෙන් පසු (නැවත පණදීම) කුලිය ලැබෙන්නෙමුද?’ (යනුවද ඇසීය. එසේ පැවැසූ) මහුව ඔබලා දිවීමට කැමැති වන්නේද? යනුවෙන්ද පවසයි. මහු (පහළ දෙස කරා) බැලුවේය. මහුව අපායයෙහි මැද දිවීය. (මහුගෙන්) අල්ලාහ් මත දිවුරා කියමි, ඔබ මාව විනාශ කිරීමට වෙහෙස දැරුවානේ?’ මාගේ දෙවියාගේ භාග්‍යය නොවන්නේනම්. මාද (අපායට) ගෙනා අයගෙන් කෙනෙකුවී සිටියෙමි. (අල්කුර්ආන්-37: 50-58)

තඬි මුහම්මදු (සල්) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[الرجل على دين خليله فلينظر أحدكم من يخال] (رواه أبو داود والترمذي)

මිනිසා තම මිත්‍රයාගේ ධර්මයෙහි සිටී. එහෙයින්, ඔබලාගෙන් යමෙකු කවරෙකු සමග මිත්‍රත්වය පැවැත්විය යුතුද යන්නෙහි සිය අවධානය යොමු කළ යුතුයි. (අබුදාවුද් හා නිර්මිද් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තඹ මුහම්මදු (සල්) තුමා මෙසේ පවසන්නේය.

[سبعة يظلهم الله في ظله يوم لا ظل إلا ظله... ورجلان تحابا في الله اجتماعا عليه وتفرقا عليه] (متفق عليه)

අල්ලාහ්ගේ සැවතැල්ල හැර අන් කිසියම් සැවතැල්ලක් නොමැති දිනයේ අල්ලාහ් තම අර්ෂයේ සැවතැල්ලෙහි හත් දෙනෙකුට සැවතැල්ල ලබා දෙයි. මවුන්ගෙන් කෙනෙක් අල්ලාහ් වෙනුවෙන් ප්‍රියකර ඒ අනුව මිත්‍රවී හා ඒ අනුව වෙන්වූ මිනිසුන් දෙන්නා. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

ප්‍රයෝජන

- 1-සෑම මිනිසෙකුටම මිත්‍රයෙක් අවශ්‍යයයි. එබැවින් යහපත් කාර්යයන් වටහාදී ඒ අනුව උපකාර කරන යහපත්ගිලි මිත්‍රයෙකු ලබා ගැනීමට උනන්දු විය යුතුයි.
- 2-නියතවශයෙන්ම, මිත්‍රයා සමහර අවස්ථාවක පාප ක්‍රියාවන් හා අල්ලාහ්ව ප්‍රතික්ෂේප කිරීම කරා සමීප කරන්නෙකු ලෙස සිටියේද මහු ඉතා දුෂ්ට විරෝධියෙකුවේ.
- 3-ප්‍රතික්ෂේප කරන්නන් සමග මිත්‍රත්වය පැවැත්වීම පිළිබඳ අවවාදය. කුමක්නිසාදයත්, මවුන් මුස්ලිම්වරුන් අල්ලාහ්ට වැළුම් පිදුම් කිරීම හා යහපත් ක්‍රියාවන්හි යෙදීම වළක්වති.

27-ඉවසීම

ඉවසීම පිළිබඳව අල්ලාහ් මෙසේ පවසන්නේය.

﴿يا أيها الذين آمنوا اصبروا وصابروا...﴾ [آل عمران: ٢٠٠]

විශ්වාසවන්තයින්, ඉවසීමෙන් සිටින්න. (හිරිහැරයෙන්) ඉවසීම් මත්වන්න. (අල්කුර්ආන්-3:200)

﴿وَلْيَبْلُوكُمْ بَشِيءٌ مِّنَ الْخُوفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ

وَالثَّمَرَاتِ، وَبِشْرِ الصَّابِرِينَ﴾ [البقرة: 155]

නිශ්චයෙන්ම, අපි බලලා ස්වල්ප බියෙන්ද කුස ගින්නෙන්ද, ධනය, ජීවිත හා අස්වැන්න යනාදියෙන්ද පරීක්ෂා කරන්නෙමු. නමුත්, (තනිතුවමනී) ඉවසිලිවන්නයන්හට මෙ සුභාරංචි පතන්න. (අල්කුර්ආන්-2:155)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව මුහම්මදු බිත් සිතාත් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[عجا لأمر المؤمن إن أمره كله له خير، إن أصابته سراء شكر فكان خيرا

له، وإن أصابته ضراء صبر فكان خيرا له] (رواه مسلم)

විශ්වාසවන්නයන්ගේ කාර්යයන් පිළිබඳව මා ඉමහත් ප්‍රීතියට පත්වෙමි. කාර්යයන් සියල්ල මහුට යහපත්ව පවතී. මහුට සතුටු වන කාර්යයක් සිදුවුවද, මහු තුනි පුද කරයි. එය මහුට යහපත් ලෙස පවතින්නේය. මහුට සතුට නොවන කාර්යයක් සිදුවුවද, මහු එය ඉවසාගෙන සිටී. එය මහුට යහපත් ලෙස පවතින්නේය. (මුස්ලිම් ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමාගෙන් තමා සවන් දුන් බව අතස් (රලි) තුමා මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[إن الله عز وجل يقول : إذا ابتليت عبدي بحبيتيه فصبر عوضته منهما

الجنة] (رواه البخاري)

‘මාගේ දාසයාට, මහු ඉතාමත්ම ප්‍රිය කරන (ඇස්) දෙකක් (නොදීම) මගින් මහුව පරීක්ෂාවට ලක්කොට මහු එය ඉවසමින්

සිටින්නේනම්, ඒ දෙක වෙනුවට ස්වර්ගය මා ලබා දෙන්නෙමි.’
යනුවෙන් අල්ලාහ් පවසන්නේය. (බුහාරි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරො (රලි) තුමා
මෙසේ වාර්තා කරයි.

[ما يصيب المسلم من نصب ولا وصب ولا هم ولا حزن ولا أذى ولا غم،
حتى الشوكة يشاكها إلا كفر الله بها من خطاياها] (رواه البخاري ومسلم)

මුස්ලිම් වරයෙකුට දුෂ්කරතාවය, ලෙඩ, කම්පනය, ශෝකය,
වේදනාව හා පාදයෙහි කට්ටක් ඇණීම යනාදි පීඩාවන් සිදුවුවද
නිශ්චයෙන්ම අල්ලාහ් එමගින් මහුගේ පාපයන් මකා විනාශ
කරයි. (බුහාරි හා මුස්ලිම් ග්‍රන්ථ ඇසුරෙනි)

තනි මුහම්මදු (සල්) තුමා පැවැසූ බව අබුහුරෙරො (රලි) තුමා
මෙසේ වාර්තා කරන්නේය.

[ما يزال البلاء بالمؤمن والمؤمنة في نفسه وفي ولده وماله حتى يلقي الله
وما عليه خطيئة] (رواه الترمذي)

විශ්වාසනීය පුරුෂ හා ස්ත්‍රීන්ගේ ආත්මාව, දරුවා හා ධනය
යනාදියෙහි පරීක්ෂාවන් අඛණ්ඩව පවතී, එහි අවසානයේදී මවුන්
(ඉවසීමෙන් තම පාපයන් මැකී විනාශවී) කිසියම් පාපයෙන්
තොරව අල්ලාහ්ව බැහ දකී. (නිර්මිද්දි ග්‍රන්ථය ඇසුරෙනි)

ප්‍රශ්නෝත්තර

1-සෑම කාර්යයක් කෙරෙහි ඉවසීම උනන්දුකර ඇත. කෝපවීම
වේදනාවෙහි (ඉවසීමෙන් ලැබෙන) කුලිය ඉවත් කරන බැවින්
කෝපවීම ගැන අවවාදකර ඇත.

- 2-නිශ්චය වශයෙන්ම, මුස්ලිම්වරයෙකු ලක්වන වේදනාව මගින් මහුගේ පාපයන් මැකී විතාශ වන්නේය.
- 3-අවතනවීමෙහි හා පාපයෙන් වැළකීමෙහි ඉවසා සිටීම ඉවසීම වලින් උතුම් ඉවසීමකි.
- 4-මුස්ලිම්වරයෙකු අල්ලාහ් නමා වෙනුවෙන් බෙදා ඇති දේ ගැන සැහීමට පත්විය යුතුයි.

නිසැකයෙන්ම, අල්ලාහ් සියල්ල දැන සිටින්නා හා සුකෂම දොතවන්නාය. මහු දාසයන්ගේ සාදක පාදකයන් ඉතාමත් දැන සිටින්නාය.

وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه وسلم
والحمد لله رب العالمين

محتويات الكتاب

التوحيد والشرك

وجوب طلب العلم

الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر

بر الوالدين

حقوق الجار

මම පොත තුළ

තවහිදි සහ මර්ක

අධ්‍යාපනය

අනුකර්ම සහ වළකීම්

දෙමාපියන් හට උවදුරක්

අසල්වැසින්ගේ අයිතිවාසිකම්

للمساهمة في طباعة الكتاب

شركة الراجحي - ٢٠٤٠١٠٩٠٩٢

مكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بحبي الروضة بالرياض
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

تلف : ٢٤٩٧٧٧ فاكس : ١٢٤٠١٧٥ البريد الإلكتروني : mirawdhah@hotmail.com ص.ب. ١٨٧٣٩٩ الرياض ١١٦٥٢

ردمك : X-٨٦-٨١٣-٩٩٦٠

مطبعة النرجس : ٢٣١٦٦٣٢ - ٢٣١٦٨٦٦